

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра економіки і права**

«До захисту в ЕК»
Директор інституту (декан факультету)
Олег Шеремет
_____
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 20__ р.

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
Олександр Заїнчковський
_____
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 20__ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

зі спеціальності 051 «Економіка підприємства»
освітньо-професійної програми Економіка
на тему: «Формування та використання фінансових ресурсів підприємства»

Виконав: здобувач 2 курсу, групи ЕП-4-14ск

Лилик Ірина Богданівна
_____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) _____
(підпис)

Керівник Рябенко Володимр Володимирович
_____
(прізвище, ім'я та по батькові повністю) _____
(підпис)

Консультанти _____
(ім'я та прізвище) _____
(підпис)

_____
(ім'я та прізвище) _____
(підпис)

_____
(ім'я та прізвище) _____
(підпис)

Рецензент _____
(ім'я та прізвище) _____
(підпис)

Я як здобувачка Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач _____
(підпис)

Київ - 2022 р

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
 Кафедра Економіки і права
 Освітній ступінь Бакалавр
 Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
 Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри
 економіки і права
Заїнчковський А. О.
 «31» січня 2022 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Лилик Ірині Богданівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Формування та використання фінансових ресурсів підприємства»

керівник роботи Рябенко Володимир Володимирович к. е. н. доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «31» січня 2022 року № 80-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 01.06.2022р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2018-2020 роки ПрАТ «Індар», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоритичні та методичні аспекти формування і використання фінансових ресурсів підприємств

Розділ 2. Аналіз формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі ПрАТ «Індар»

Розділ 3. Вдосконалення формування і використання фінансових ресурсів підприємства ПрАТ «Індар»

5. Перелік графічного матеріалу

Робота містить 34 таблиці та 14 рисунків.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота бакалавра Лилик Ірини Богданівни на тему «Формування та використання фінансових ресурсів підприємства» за спеціальністю 051 «Економіка», Національний університет харчових технологій, Київ, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних аспектів та практичних питань щодо формування та використання фінансових ресурсів підприємства на ПрАТ «Індар».

Узагальнено теоретичні підходи до визначення змісту, значення та чинників, що впливають на величину фінансових ресурсів. Визначено методичні підходи до оцінки оборотного капіталу підприємства.

Комплексно охарактеризовано та проаналізовано стан та динаміку показників виробничо-господарської діяльності, проведено оцінку фінансових результатів та фінансового стану, проаналізовано джерела формування фінансових ресурсів ПрАТ «Індар». Здійснено якісну оцінку експортної диверсифікації досліджуваного підприємства.

Особливу увагу приділено створенню напрямів щодо підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Визначено резерви підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства. Запропоновано та обґрунтовано напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів та оцінено їх вплив на використання у господарській діяльності ПрАТ «Індар».

Ключові слова: фінансові ресурси, витрати підприємств, доходи підприємств, фінансові результати, прибуток, збиток, диверсифікація ринку.

ABSTRACT

Qualifying work of Bachelor Iryna Bogdanovna Lylyk on "Formation and use of financial resources of the enterprise" in specialty 051 "Economics", National University of Food Technology, Kyiv, 2022.

Qualification work is devoted to the study of theoretical, methodological aspects and practical issues of formation and use of financial resources of the enterprise at PJSC "Indar".

Theoretical approaches to determining the content, meaning and factors influencing the amount of financial resources are generalized. Methodical approaches to the assessment of working capital of the enterprise are determined.

The state and dynamics of indicators of production and economic activity are comprehensively characterized and analyzed, the assessment of financial results and financial condition is carried out, the sources of formation of financial resources of PJSC "Indar" are analyzed. A qualitative assessment of the export diversification of the studied enterprise was made.

Particular attention is paid to the creation of directions to improve the efficiency of formation and use of financial resources of the enterprise. Reserves for improving the efficiency of working capital of the enterprise are identified. The directions of increase of efficiency of formation of financial resources are offered and proved and their influence on use in economic activity of PJSC "Indar" is estimated.

Keywords: financial resources, enterprise costs, enterprise income, financial results, profit, loss, market diversification.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Сутність та види фінансових ресурсів підприємств	7
1.2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств	Ошибка! Закладка не определена.
1.3. Напрями використання фінансових ресурсів підприємства	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до розділу I.....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ПРАТ «ІНДАР»	
2.1. Загальні відомості ПрАТ «Індар»	Ошибка! Закладка не определена.
2.3. Аналіз фінансового стану підприємства ПрАТ «Індар»	52Ошибка! Закладка не определена.
2.4. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства на ринку експорту	59Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до розділу II	64Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ III. ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ІНДАР»	
3.1. Шляхи удосконалення формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві ПрАТ «Індар»	66
3.2. Диверсифікація як напрям удосконалення формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві ПрАТ «Індар».....	69
Висновки до розділу III	86Ошибка! Закладка не определена.
ВИСНОВКИ.....	88Ошибка! Закладка не определена.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ...	92Ошибка! Закладка не определена.
ДОДАТКИ.....	100Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Для того щоб, підприємство могло зберегти своє місце на ринку, важливим є визначення стратегії і тактику поведінки та постійне проведення управління діяльності підприємства з метою покращення прибутку, також ефективного функціонування.

Фінансове становище підприємства визначається формуванням і використанням його ресурсів. Що характеризує забезпеченість:

- Платоспроможністю;
- оборотністю коштів;
- оборотними коштами;
- станом і динамікою заборгованостей;
- станом нормованих запасів товарно-матеріальних цінностей;
- іншими підсумками фінансово-господарської діяльності підприємства.

Що в подальшому дозволяють оцінити досягненні результати та зробити висновки щодо рівня фінансово стану підприємства.

Формування та використанням фінансових ресурсів підприємства є важливою складовою загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Це дозволяє вирішити багатоманітні економічні завдання.

Щоб досягти вагомих результатів на підприємстві, необхідно вміти доцільно розподіляти фінансові ресурси на господарській діяльності. А також ефективно використовувати форму управління ресурсами дасть змогу отримати додатковий прибуток на підприємстві.

Актуальність теми. Головною метою використання фінансовими ресурсами на будь-якому підприємстві є їх оптимізація, тобто процес вибору найкращої форми їхньої організації на підприємстві з врахуванням умов і особливостей проведення його господарської діяльності на конкретному підприємстві.

Саме із-за цього розробка теоретичних і практичних питань формування та використання фінансових ресурсів підприємства, і також

сутність напрямів підвищення їх ефективності використання є на сучасних умовах важливою проблемою, що і стало причиною обирання теми кваліфікаційної роботи.

Багато вчених-економістів працювали сутність формування та використання фінансових ресурсів та кожен із них визначав їх зі своєї точки зору. Вагома кількість вітчизняних вчених вивчали це питання, наприклад такі, як В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, І. О. Бланк, К. В. Павлюк, О. Д. Василик, Л. О. Лігоненко, І. В. Зятковський, М. Д. Білик, та інші. А над дослідженням проблем функціонування фінансових ресурсів підприємств вивчали здебільшого зарубіжні вчені: С. Майєрс, Дж. С. Мілль, В. М. Родіонова, Ю. Брігхем, В. В. Бочаров, Г. Дональдсон В. В. Ковальов, Р. Брейлі, М. В. Романовський, В. А. Слепов і т. д..

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у повномасштабній розробці теоретично-організаційних засад формування та використання фінансових ресурсів підприємства, а також досліді практичних рекомендації щодо їх покращення.

Мета роботи – це обґрунтувати всі теоретичні засади та практичні рекомендації для покращення ефективності фінансових ресурсів підприємства, аналізу їхнього формування та використання, а також пошуку методів для їхнього покращення.

Завдання. Виходячи із мети в кваліфікаційній роботі передбачається вирішення наступних завдань:

- розглянути визначення та види фінансових ресурсів, а також надати їхню характеристику;
- виділити джерела формування фінансових ресурсів підприємства;
- уточнити напрямки використання ресурсів підприємства;
- виконати аналіз джерел формування фінансів;
- зробити оцінку ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;

- дослідити напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства;
- вияснити шляхи удосконалення формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві;
- обґрунтувати диверсифікацію діяльності підприємств як напрям підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами;
- здійснити прогнозування тенденцій зміни економічної ефективності діяльності в умовах реалізації запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є фінансові ресурси підприємства.

Предметом дослідження є теоритичні засади формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві.

Наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, а також закони України і фінансова звітність підприємства є методологічною базою досліду кваліфікаційної роботи.

Методи дослідження. У роботі використовуються метод аналізу, розрахунково-конструктивний, синтезу, абстрагування та узагальнення.

Інформаційна база – це фінансова звітність підприємства ПрАТ «Індар».

В першому розділі розглянуто основні та теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. Визначена база нормативно-правових основ формування і використання фінансів на підприємстві.

В другому розділі проведений аналіз стану формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Проводиться дослідження розміщення та використання фінансових ресурсів даного підприємства, а також оцінка їх фінансового стану, як і на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку.

В третьому розділі розглянуто напрями систематизації джерел формування і використання фінансів на підприємстві. Визначені шляхи вдосконалення структури фінансових ресурсів підприємства та виокремленні

джерела для поліпшення його фінансового стану. І було запропоновано шлях диверсифікації та прогнозовано цей захід.

Структура кваліфікаційної роботи: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 108 сторінок. Робота містить 34 таблиць, 14 рисунків. Список використаних джерел налічує 83 найменування.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність та види фінансових ресурсів підприємства

Як невід’ємна частина фінансової системи, фінанси підприємств відіграють важливу роль у структурі соціальних фінансових відносин. Вони діють у сфері суспільного виробництва, створюючи валовий внутрішній продукт, матеріальні та нематеріальні блага, національний дохід. Тому фінансове благополуччя бізнесу залежить від здатності задовольняти потреби суспільства, тобто фінансової стабільності країни. Крім того, «фінансові ресурси» - одна з найбільш часто використовуваних економічних категорій в інструментах практичного управління та економічних концепціях. Не дивлячись на це, єдиної точки зору щодо змісту та економічної інтерпретації фінансових ресурсів не існує. Скоріше за все, це зумовлено тим, що як і будь-яке економічне явище, дана категорія має різні форми вираження.

Підприємства встановлюють фінансові відносини з метою формування та використання фінансових ресурсів. Належне забезпечення фінансовими ресурсами, оптимізація структури та ефективне використання є умовами успішної діяльності будь-якого бізнесу.

Фінансове становище підприємства безпосередньо пов’язане з потоком грошових коштів. Ось чому поняття «фінанси підприємств» часто розглядають як готівку, наявні фінансові ресурси. Але, якщо сутність економічної природи останнього не зрозуміла, сам капітал чи фінансові ресурси не розкривають поняття «фінанси». Цими важливими спільними ознаками, що становлять основу фінансів, є закони відтворювального процесу та грошові відносини, що виникають між суб’єктами суспільного виробництва на всіх стадіях відтворювального процесу, на всіх рівнях управління та в усіх сферах суспільної діяльності. Однак не всі грошові

відносини є фінансовими. Грошові відносини стають фінансовими лише тоді, коли потік коштів є досить незалежним. Це відбувається в процесі формування, розподілу та використання грошових доходів, а кошти за своїм призначенням виступають у вигляді фінансових ресурсів. До фінансів належать такі групи фінансових відносин:

- пов'язані з створенням та розподілом грошових доходів (прибутку, виручки, грошових фондів підприємств, валового та чистого доходу);

- пов'язані з формуванням статутного фонду суб'єктів господарювання;

- що виникають у підприємств з державою з приводу податкових та інших платежів у бюджет та цільові фонди, бюджетного фінансування, одержання субсидій;

- які виникають між суб'єктами господарювання у зв'язку з інвестуванням у цінні папери та одержанням на них доходів здійсненням пайових внесків та участю в розподілі прибутку від спільної діяльності, одержанням і сплатою штрафних санкцій;

- які формуються в підприємств з банками, страховими компаніями у зв'язку з одержанням та погашенням кредитів, сплатою відсотків за кредит та інші види послуг, одержанням відсотків за розміщення та зберігання коштів, а також у зв'язку зі страховими платежами та відшкодуваннями за різними видами страхування;

- що формуються в підприємств у зв'язку з внутрішньовиробничим розподілом доходів.

Отже, суб'єктами даних відносин може бути підприємство та організація, банківська установа та страхова компанія, позабюджетний фонд, інвестиційний фонд, аудиторська організація, інші суб'єкти господарювання, які є юридичними особами. А Об'єктом фінансів підприємств є економічні відносини, що пов'язані між собою рухом грошей, формуванням та використанням фінансових фондів. Суб'єктами даних відносин може бути підприємство та організація, банківська установа та страхова компанія,

позабюджетний фонд, інвестиційний фонд, аудиторська організація та інший суб'єкт господарювання, який являється юридичною особою.

Для визначення поняття, «фінансові ресурси підприємств» необхідно звернути увагу на точки зору українських та зарубіжних вчених, а саме: Гуляєва Н. М., Гринюк Н. А., Поддєрьогін А. М., Юрій С. І., Смовженко Т. С., Завгородній А. Т., Зятковський І. В., Колчина Н. В., Мерзляков І. В., Білоліпецький В. Г., Буряковський В. В., Василик О. Д., Вознюк Г. Л., Лігоненко Л. О., Опарін В. М., Павлюк К. В., Романенко О. Р.. Так як вони є найвідомішими вченими-економістами.

Ось наприклад, група вчених із Завгороднього Т. С., Вознюка Г. Л., Смовженка Т. С. вважали, що фінансові ресурси є сукупністю коштів, які перебувають у розпорядженні суб'єктів господарювання і держави [71].

Український науковець Опарін В. М., дав визначення фінансових ресурсів підприємства як суму коштів, що спрямовані в основні засоби та обігові кошти підприємства [53].

Білоліпецький В. Г. і Мерзляков І. В. досліджувальні ресурси розділяють на внутрішні, які в реальній формі представлені в стандартній звітності у вигляді чистого прибутку та амортизації, а в перетвореній формі – у вигляді стійких пасивів, та залучені [7].

Колчина Н. В. під фінансовими ресурсами підприємства визначає як сукупність власних грошових коштів і надходжень із залучених та позикових доходів на підприємстві, що є призначеними для фінансування поточних витрат, реалізування фінансових зобов'язань підприємства, а також витрат, що пов'язані з майбутнім розширенням виробництва [35].

Павлюк К. В. визначає це як: «Грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту й зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб» [55].

Буряковський В. В. визначає корпоративні фінансові ресурси як грошові фонди спеціального призначення, що утворюються в процесі національного багатства, валового внутрішнього продукту, розподілу та перерозподілу національного доходу для досягнення корпоративних цілей [13].

Зятковський І. В. трактував дане визначення, як обсяги грошових резервів і спеціальних доходів, якими керує підприємство відповідно до права власності, загального господарського ведення та управління операційною діяльністю та відповідно до законодавчого призначення [29].

Лігоненко Л. О., Гуляєва Н. М., Гринюк Н. А. розглядали визначення, як набір коштів, що будуть фінансувати розвиток бізнесу в майбутніх періодах. Фінансові ресурси є одним з основних виробничих факторів підприємства, складають усі трудові та матеріальні ресурси його виробничого потенціалу. Вони здатні регулювати доходи всіх сфер діяльності підприємства і в процесі своєї діяльності забезпечують інтереси різних суб'єктів господарських відносин. [44].

Поддерьогін А. М. децентралізовані фінансові ресурси визначив як «кошти, що надходять у розпорядження підприємств (об'єднань), їх галузевих об'єднань і забезпечують поточну виробничо-господарську діяльність, розширення і удосконалення виробництва, задоволення соціальних потреб» [58].

Український вчений у галузі економіки, педагог та громадський діяч Юрій С. І. висловлював свою думку, щодо досліджувального визначення, як грошові фонди, що створилися в процесі розподілу та використання валового внутрішнього продукту за певний проміжок часу [70].

Романенко О. Р. дав визначення фінансових ресурсів, як акумульовані підприємством грошові кошти з різноманітних джерел, у яких знаходження відбувається через господарські обіги та призначаються для необхідних покриттів потреб підприємства [62].

Досить вагома кількість авторів книг, присвячених темі фінансових ресурсів, наголошують свою думку на необхідності розрізнити наявні фінанси і гроші, опираючись на їхню економічну сутність та функцію. А відомий у свій час український вчений-економіст Василик О. Д. вважав, що не всі грошові ресурси є фінансовими ресурсами. Він доводив у своїх працях, що поняття «грошові ресурси» значно ширше, ніж уявляли його попередники, але при цьому фінансові ресурси виступають завжди у грошовій формі. Грошові ресурси стають фінансовими ресурсами тільки тоді, коли вони націлені у відповідні фонди, для яких встановлено порядок створення й використання [14].

Павлюк К. В. та Колчина Н. В. разом із поняттям «фінансові ресурси підприємства» виділяють поняття «капітал», тобто частину фінансових ресурсів, введених у виробництво після закінчення певного виробничого циклу, що приносить вигоду. Тобто вони розглядають капітал як фінансовий ресурс. Основна відмінність корпоративних фінансових ресурсів від капіталу полягає в тому, що фінансові ресурси можуть бути більшими або дорівнювати корпоративному капіталу в будь-який момент. Ця рівність означає, що підприємство володіє всіма фінансовими ресурсами в обігу і не має фінансових зобов'язань.

Рендович П.М. у своїй роботі стверджував, що фінансові ресурси підприємства можуть бути лише грошові кошти, а капіталом вважаються гроші, які підприємство ввело в обіг. [61].

Проаналізувавши зазначені вище визначення «фінансові ресурси підприємства» можна зробити висновок, що як українські так і зарубіжні науковці-економісти не дійшли на сьогоднішній день єдиної думки, відносно визначення досліджувального терміна та його ролі у функціонуванні будь-якого виду підприємства. Але думка існування фінансових ресурсів тільки у понятті грошової форми є найбільш розповсюдженими як серед українських, так і серед зарубіжних вчених-економістів.

Після детального вивчення точки зору різних фахівців щодо визначення економічної природи «фінансових ресурсів» є можливим виділити такі основні ознаки коштів усіх підприємств:

- мета формування
- джерело формування;
- цільове призначення підприємства.

Поєднуючи всі вищенаведені характеристики, фінансові ресурси підприємства можна визначати як кошти, залучені з різних джерел у фінансово-господарський оборот підприємства для отримання економічних вигод і спрямовані на забезпечення поточної та інвестиційної діяльності.

З аналізу запропонованих у спеціалізованій літературі визначень поняття «фінансові ресурси» можна визначити, що деякі автори виділяють їх функціональні характеристики на такі види:

- забезпечення розширеного відтворення та фінансування загальнодержавних витрат;
- забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб;
- виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат із розширеного відтворення та економічного стимулювання працівників;
- виконання статутних цілей підприємства;
- формування доданої вартості;
- джерело відшкодування вибуття та капітального ремонту основних фондів, забезпечення розширеного відтворення та задоволення суспільних потреб.

Виходячи з перерахованих вище функцій, кожна з яких є важливою, але ми вважаємо, що найважливішою функцією для реалізації всіх інших функцій є забезпечення безперервності грошового потоку бізнесу.

Різні класифікаційні визначення фінансових ресурсів в економічній літературі можуть утворювати власні визначення, тобто фінансові ресурси

підприємства можуть використовуватися коштами підприємства. Існують дві основи поділу:

- за їх складом та видами;
- за джерелами їх формування.

Наведені дані є призначеними для використання витрат підприємства на виконання фінансових зобов'язань перед фізичними та юридичними особами, економічного стимулювання та поширення відтворення. Для фінансових ресурсів підприємства наявна властивість певних ознак, які у свою чергу виражаються грошовими відносинами, що залежні від конкретного поділу вартості валового внутрішнього продукту, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів. Здатність виконувати функцію платіжного засобу та рівень ліквідності активів є важливими ознаками віднесення їх до складу фінансових ресурсів.

Після аналізу є можливим виділити основні ознаки, що характерні фінансовим ресурсам підприємства, виходячи з яких стають можливими ствердження: формування та використання дослідних ресурсів здійснюється з відповідністю до правового та нормативного забезпечення, також їм може бути притаманне припадання суб'єктам господарювання різноманітних організаційно-правових форм бізнесу, або бути зосередженими у самих суб'єктів фінансового ринку, наприклад банківські установи, інвестиційні фонди і т.д. фондах. Головними напрямками витрачання фінансів на підприємстві є їхнє відтворення, соціальне забезпечення працівників, та задоволення інакших необхідних потреб суб'єктів господарювання.

Якщо говорити про притаманні властивості фінансам на підприємстві, то є можливим виділити такі особливості:

- вони мають стадію утворення;
- відображаються відношенням до власності;
- включають у себе джерела формування та різноманітні цілі використання;

– від їх джерел формування та напрямів використання залежить уся структура фінансових ресурсів на будь-якому підприємстві [40, с. 290 - 294].

Також фінансові ресурси підприємства мають певні характеристики, що у свою чергу об'єднуються у три групи, по якісним показникам:

- загальноекономічні;
- фінансові;
- індивідуальні.

Розглянемо більш детально ці показники та що до них належить.

Загальноекономічна характеристика включає в себе:

– накопичена вартість, її розглядають, з однієї сторони, як активи, що дають забезпечити потік цінності та дотриматись потрібних коефіцієнтів витрат на всіх етапах процесу відтворення, а з іншої сторони як економічні ресурси, використовуючи та розпоряджуючись якими здійснюватиметься на основі платності;

– об'єкт права власності є фінансові ресурси підприємств, що у свою чергу поділяють за ознаками прав власності на власні та залучені кошти. Підприємство у своїй діяльності крім наявних власних ресурсів може використовувати фінансові ресурси кредиторів та інвесторів, що може встановлювати певні умови та обмеження щодо його використання. Ці умови можуть стосуватися часу використання, призначення та суми плати за використання;

– об'єкт впливу фактора часу є фінансові ресурси підприємства, що на постійній основі у часі. Тому щоб отримати ту саму суму грошей, найкращий варіант — принести гроші за менший час;

– фактор економічного та соціального розвитку основним завданням компанії є економічний розвиток. Для реалізації економічного розвитку підприємство, з одного боку, має власні фінансові ресурси, а з іншого – зовнішнє джерело коштів. підприємство.

До фінансових характеристик фінансових ресурсів підприємства належать наступні чинники:

– об'єкт фінансового управління, у його виконанні та економічному розвитку підприємства, а також у практичній діяльності вагома увага іде до фінансових ресурсів. Які є основним елементом та об'єктом впливу на фінанси;

– джерело ризику, особливістю якого є те, що між доходом та ризиком постійно наявний зв'язок. Чим є вищий рівень доходів на підприємстві, тим більший рівень ризику ми маємо. Ризик є частиною фінансової діяльності, а носієм ризику є фінансові ресурси підприємства;

– джерело доходу, діє окремо від інших факторів виробництва на підприємстві. Використання фінансових ресурсів у вигляді джерел доходу встановлюється формуванням грошових надходжень підприємства в фінансовій та інвестиційній ланках діяльності. Нагромадження фінансових ресурсів використовують для фінансування реальних та фінансових інвестицій з метою отримання доходу у майбутньому;

– джерело погашення зобов'язань, для кожного підприємства притаманна безустанна кредиторська та дебіторська заборгованість. Ця заборгованість може виникнути перед інвесторами, державою, кредиторами та власниками і вона є необхідною для погашення. Фінансові ресурси підприємства найбільше використовуються для погашення будь-якого виду заборгованості.

До індивідуальної характеристики фінансових ресурсів входить:

– активи з високою трансформаційною здатністю, особливістю даних фінансових ресурсів є в тому, що вони не беруть участі безпосередньо в самому процесі виробництва. А щоб вони брали участь у процесі виробництва їх необхідно перетворити в інші активи;

– основний компонент фінансового потенціалу, визначає фінансові площини будь-якого підприємства. А Базовими елементами для оцінки фінансової стійкості, платоспроможності, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості любого підприємства є здатність регулювати чисті грошові потоки та ліквідність активів [38].

Економісти, що займались питанням фінансових ресурсів на підприємстві, розділяють їх за різноманітними ознаками та видами. Так наприклад відомий український вчений Опарін В. М. виокремив такі види фінансових ресурсів підприємств за такими основними напрямками:

- 1) за кругообігом:
  - початкові фінансові ресурси, що розміщені у статутному фонді;
  - прирощені, що одержані на підприємстві при здійсненні своєї діяльності;
- 2) за методом використання:
  - оборотні кошти, які здійснюються в обігу;
  - матеріалізовані фінансові ресурси, які вкладені в основні засоби, які постійно забезпечують виробничий процес;
- 3) за правом власності:
  - власні кошти підприємства, можуть бути приватні, пайові чи акціонерні капітали;
  - кошти, що надані безоплатно державою з бюджету або фондів цільового призначення;
  - позичені, до яких відносяться отримані кредити [52, с. 156].

Мельнікова І. Є. охарактеризувала на такі види фінансових ресурсів підприємства:

- 1) за кругообігом:
  - прирощені ресурси (отримані у результаті діяльності підприємства у формі прибутку);
  - початкові ресурси (з якими підприємство починає свою діяльність);
- 2) за характером використання:
  - матеріалізовані ресурси (вкладені в основні засоби, що на постійній основі забезпечують виробництво);

– ресурси, що знаходяться в обігу, обслуговуючи окремий виробничий цикл;

3) за правом власності фінансові ресурси поділяються на:

– власні кошти, які надані державою з бюджету чи фондів цільового призначення;

– запозичені кошти [46].

Козачок І. А. фінансових ресурсів підприємств класифікував за:

1) джерелами утворення:

– власні (фінансові ресурси, які є безпосередньо у самого підприємства і створюються завдяки його фінансово-господарської діяльності);

– залучені (які є на тимчасові для розпорядження підприємством і використовуються для досягнення будь-яких поставлених цілей);

2) термінами залучення:

– необмежені, тобто, власні фінансові ресурси;

– термінові (до яких входять фінансові ресурси, термін залучення яких більше одного року та фінансові ресурси, термін залучення до одного року);

3) ознакою платності:

– безоплатні;

– платні;

4) фінансові ресурси з валютним найменуванням:

– в національній валюті;

– в іноземній валюті [34].

У працях Стасюк Л. С фінансові ресурси підприємства виокремлено наступними видами:

1) за видами господарської діяльності:

– фінансові;

– інвестиційні;

– операційні;

2) за правом власності:

- власні;
- запозичені;
- надані кошти;

3) за кругообігом:

- початкові;
- функціонуючі;
- прирощені;

4) за місцем участі у процесі господарювання:

- активи;
- пасиви;

5) за об'єктом інвестування:

- у реальні інвестиційні об'єкти;
- у фінансові інструменти;

6) за методами формування:

- зовнішні;
- внутрішні;

7) за організаційно-правовою формою:

- акціонерні;
- пайові;
- індивідуальні;

8) за матеріально-речовою структурою:

- матеріалізовані;
- обігові кошти;

9) за ступенем ліквідності активів:

- важкореалізовані;
- повільнореалізовані;
- швидкореалізовані;
- найбільш ліквідні;

10) за призначенням:

- для фінансових зобов'язань;
- для розширеного відтворення;
- для забезпечення господарських та інших потреб;

11) за видами сформованих активів:

- витрати майбутніх періодів;
- необоротні активи;
- оборотні активи;

12) за терміном погашення зобов'язань:

- найтерміновіші зобов'язання;
- короткострокові пасиви;
- довгострокові пасиви;
- постійні пасиви.

13) за джерелами покриття активів:

- власний капітал;
- поточні зобов'язання;
- довгострокові зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів;
- забезпечення наступних витрат і платежів;

У своїх працях Романенко О. Р. розрізняє фінансові ресурси за двома видами:

1) за правом власності:

- власні;
- залучені;
- позикові кошти;

2) в залежності від методу формування:

– створені за допомогою власних грошових нагромаджень і прирівняних до них;

- мобілізовані на фінансовому ринку;
- ресурси, які надаються у процесі перерозподілу; [62].

Фінансові відносини підприємства виникають лише тоді, коли на основі коштів проводиться формування власних ресурсів підприємства, його прибутку, розподіл прибутків, що утворилися в результаті даної діяльності, їхнє використання на цілі розвитку підприємства та залучення запозичених основ фінансування господарської діяльності [6].

Основою фінансів підприємств є фінансові ресурси – сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні підприємств і є джерелом їх виробничого та соціального розвитку. До фінансових ресурсів належать грошові фонди підприємства, а також частини грошових коштів, які не входять до складу фондів.

Отже підбивши підсумки, фінансові ресурси підприємств – це засоби, які акумулюються підприємством із внутрішніх і зовнішніх джерел до грошових фондів з метою забезпечення процесу розширеного відтворення шляхом трансформації їх в інші види ресурсів, а також з метою досягнення високих фінансових результатів.

1.2. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств

Взагалі, фінансова діяльність будь-якого підприємства розпочинається з формування фінансових ресурсів. Які розробляють передумови до збалансованого процесу господарської діяльності, та його постійного зростання, і дають змогу визначити конкурентоспроможність на ринку. Врешті-решт виграє те підприємство, яке зможе залучити найбільшу кількість ресурсів з найменшими затратами.

При формуванні фінансових ресурсів підприємства необхідно приділити увагу:

- врахування перспективи подальшого розвитку підприємства;
- надати необхідний обсяг між залученими ресурсами та обсягу сформованих активів;

- надати високоефективний обсяг використання фінансових ресурсів під час господарської діяльності підприємства, яке потребує дотримання необхідної відповідності між напрямками використання фінансових ресурсів підприємства та їх складовими;

- надати найоптимальнішу структуру джерел фінансування з позиції ефективного їх функціонування, даний метод потребує формування необхідного співвідношення між власними та позиковими ресурсами підприємства;

- забезпечення мінімізації затрат для формування фінансових ресурсів із різноманітних джерел, цей принцип передбачає розрахунок вартості окремих складових фінансових ресурсів підприємства і залучення їх до необхідних джерел, що могли забезпечити мінімальні витрати з формування та використання видів власних, також запозичених фінансових ресурсів підприємства [44].

А на процес формування і використання фінансових ресурсів суб'єктами господарювання чинять вплив як внутрішні фактори, так і зовнішні умови .

До внутрішніх джерел відносять:

- організацію управління фінансовими ресурсами;
- налагодження зв'язку збуту з виробництвом;
- якість фінансового, податкового та управлінського обліку;
- цінову політику;
- аналіз цін конкурентів;
- якість системи маркетингу;
- кваліфікацію та мотивацію персоналу.

А до зовнішніх джерел впливу на фінансові ресурси вважають:

- правове поле;
- соціально-економічний;
- політичний стан;
- рівень інфляції;

- рівень урегульованості;
- цін на ресурси. [8]

Стабільність функціонування будь-якого підприємства формується на основі достатнього функціонування фінансових ресурсів та їх стабільності кругообігу. А перспективами розвитку підприємства визначає його можливості до нарощення та залучення фінансових ресурсів.

Ресурси, що формують статутний фонд, спрямовуються в основні та оборотні фонди - це початкові фінансові ресурси на підприємстві. У процесі використання основних фондів утворюється такий вид фінансових ресурсів, як амортизаційні відрахування. Забезпечення формування оборотних фондів здійснюється за рахунок оборотних коштів.

Амортизаційні відрахування являють собою специфічний вид цільових фінансових ресурсів. У кругообігу коштів вони відображають перенесену на готову продукцію вартість основних засобів, їх знос у процесі експлуатації. З цих позицій — це витрати підприємства в даному виробничому циклі. Водночас у виручці від реалізації ця сума розглядається як цільовий дохід, призначений для простого відтворення основних засобів. Саме з цих позицій амортизаційні відрахування є фінансовими ресурсами підприємства, призначеними для відтворення зношених у процесі виробництва основних засобів. По суті це поетапне повернення початкових фінансових ресурсів, вкладених в основні засоби, які можуть використовуватись у поточному році.

За економічною сутністю амортизаційні відрахування мають забезпечити просте відтворення основних засобів. У реальній дійсності потреба в коштах на вказані цілі може як перевищувати суму амортизаційних відрахувань, так і бути меншою за дану суму. На це впливає безліч чинників, насамперед ціновий. Ціни на нове обладнання та устаткування можуть бути як вищі, так і нижчі порівняно з діючими. При їх зростанні сума амортизації, нарахована виходячи з діючих цін, буде недостатньою. Навпаки, при зниженні цін надлишок амортизаційних відрахувань може бути використаний на розширене відтворення основних засобів.

Оборотні та амортизаційні відрахування призначені для забезпечення простого відтворення оборотних коштів як із власних оборотних коштів, так і із залучених коштів — короткострокових позик та кредиторської заборгованості. Важливо встановити оптимальну структуру цих джерел. Власні кошти повинні забезпечувати мінімальний стабільний попит, інакше процес виробництва неможливий. Встановлення рівня гарантії власних оборотних коштів підприємства може здійснюватися шляхом адміністративного нормування та на основі самостійного визначення розміру власного капіталу, що бере участь в оборотних коштах. Якщо самостійно нарощувати власний обсяг оборотних коштів зможмо отримати вигоду від фінансової можливості (розміру статутного капіталу) та доцільності спрямування початкових фінансових ресурсів в оборотні кошти.

У процесі виробничої і фінансової діяльності будь-які підприємства є зацікавленими у збереженні та ефективності використанні власних оборотних коштів. Збереження фінансів проводиться завдяки, по-перше, їх спрямування на придбання потрібних виробничих запасів, що в подальшому використовуватимуться у виробничому процесі, а не застоюватимуться на складах. По-друге, за рахунок недопущення підприємством використання оборотних коштів не за їхнім цільовим призначенням. Ефективність використання забезпечується насамперед високим рівнем обіговості. Чим вищий рівень обіговості, тим менше коштів потрібно для забезпечення виробничого процесу. Отже, обіговість визначається як термін між вкладенням фінансів та їх поверненням у вигляді виручки від реалізації продукції. Осідання коштів у незавершеному виробництві й нереалізованій готовій продукції є головною причиною їхнього неефективного використання.

Необхідність у наявності власних оборотних коштах визначається як фінансовими, так і виробничими чинниками. Фінансові чинники, у свою чергу, залежить від рівня самофінансування та наявності майна, яке може бути прийняте банком у заставу, а також від фінансових результатів

діяльності підприємства, його стабільного становища на ринку. Чим кращі показники діяльності підприємства, тим більше у нього можливостей залучити банківські кредити й зекономити на власних оборотних коштах.

Забезпеченість підприємства оборотними коштами, як і основними фондами, безпосередньо впливає на його діяльність. Недостатність цих коштів веде до незабезпеченості виробничого процесу. Нераціональне та неефективне їх використання звужує виробничі й фінансові можливості підприємства. Втрата чи осідання оборотних коштів веде до банкрутства підприємства.

Як відомо, джерелами формування фінансових ресурсів є власні та залучені кошти підприємств.

Власний капітал характеризує загальну вартість засобів підприємства, які належать йому на правах володіння, користування та розпорядження, тобто перебувають у його власності й використовуються суб'єктом господарювання для формування частини активів безстроково на безоплатній, безповоротній основі [9].

Використання власних фінансових ресурсів налічує багато переваг:

- забезпечення вищого рівня фінансової незалежності;
- ліквідності;
- платоспроможності,
- прибутковості завдяки економії на сплаті позикового процента.

Разом із позитивними напрямками застосування власного капіталу слід звернути увагу на те, що він обмежує можливості підприємства у залученні додаткових ресурсів для підвищення рентабельності та використання ефекту податкової парасольки

Кредити являють собою фінансові ресурси, які тимчасово перебувають у розпорядженні підприємств. Саме це визначає сферу їх використання — як правило, на тимчасові чи сезонні потреби, а також потреби, які мають циклічний характер.

Кредит існує у двох основних формах: комерційний і банківський. Комерційний — це придбання товарів чи отримання послуг з відстрочкою оплати. Подібна угода оформляється спеціальним борговим зобов'язанням — векселем. Банківський кредит полягає в отриманні позичок від банків чи інших кредитних установ.

Кредитування здійснюється з дотриманням принципів поворотності, строковості, платності, забезпеченості.

Дотримання принципів кредитування дуже важливе для обох сторін. Підприємства-позичальники за умови неухильного виконання вимог до отримання і повернення кредитів не просто зацікавлені в ефективному використанні позичених фінансових ресурсів — вони повинні його забезпечити. Кредитні установи, відповідно, не просто позичають певні кошти — вони, для забезпечення виконання встановлених принципів, спрямовують їх у найефективніші підприємства і проекти.

Залучені кошти представлені отриманими на фінансовому ринку короткостроковими та довгостроковими кредитами. Поряд із можливістю необмеженого доступу до кредитних коштів як позитивною стороною використання залученого капіталу, умови його отримання (зокрема, термін кредитування, відсоткова ставка) можуть бути досить обтяжливими для суб'єктів господарювання, що зменшує інтерес до залучення фінансових ресурсів такого виду.

Взагалі, позиковий капітал поділяється на короткостроковий та довгостроковий капітал. Короткостроковий включає в себе:

- короткострокові банківські кредити;
- поточні зобов'язання за рахунками та кредиторської заборгованості.

Довгостроковий складається із:

- довгострокові банківські кредити;
- довгострокові фінансові зобов'язання.

Короткостроковий та довгостроковий капітал підприємства використовується для фінансування необоротних та оборотних активів та для проведення діяльності в результаті якої можна отримати дохід і прибуток та виконати свої зобов'язання перед контрагентами.

Отже, за джерелами формування фінансові ресурси можна розділити на:

- фінанси, що створені за допомогою внесків юридичних і фізичних осіб у статутний фонд під час заснування свого підприємства;
- ресурси, що сформувалися за допомогою доходів і прибутків від господарської діяльності підприємства;
- ресурси, що розміщені на фінансовому ринку від цінних паперів, а також одержані банківські і комерційні кредити;
- ресурси, що сформовані за допомогою страхових відшкодувань, державних дотацій, бюджетних інвестицій та субсидій, [10].

Всі джерела фінансових ресурсів мають позитивні та негативні характеристики. Власні фінансові ресурси компанії характеризують себе простотою та швидкістю залучення, забезпечення фінансової незалежності розвитку підприємства, зниження ризику банкрутства та збереження повноцінного управління зі сторони засновників конкретного підприємства. Існує обмежена сума для залучення власних фінансових ресурсів компанії. Від цього залежить ефективна діяльність та фінансова спроможність підприємства на початковій стадії.

Кредитування характеризується широкими можливостями для залучення активів і збільшення розміру бізнесу порівняно з власними фінансовими ресурсами. Однак є певні труднощі із запозиченням. Використання підприємством позикових коштів підвищує ризик банкрутства та знижує його фінансову стійкість.

У сучасних умовах ведення бізнесу неможливо визначити пріоритетність якогось одного джерела фінансових ресурсів через негативні наслідки. При використанні лише власних коштів виникають проблеми з

обмеженням зростання фінансового потенціалу підприємства, а використання позикових та залучених коштів у великих обсягах дійсно дає можливість виживання та прогресивного розвитку в умовах нестабільності, що значно підвищує ступінь ризику у фінансовій діяльності підприємств.

Прибуток є формою фінансових ресурсів, прирощених (зароблених) підприємством у результаті його господарської діяльності. Він спрямовується насамперед на розвиток виробництва. Капітальні вкладення та приріст оборотних коштів відображають збільшення статутного фонду, тобто тих ресурсів, які постійно перебувають у розпорядженні підприємства. Крім того, за рахунок прибутку здійснюються певні поточні затрати, які податкове законодавство не дозволяє відносити на валові витрати.

Роль прибутку як фінансового ресурсу характеризується саме його використанням на розширення виробництва. В умовах ринку стабільні позиції мають тільки ті підприємства, що постійно розвиваються. Можливості ж розвитку визначаються масою отриманого прибутку.

Прибуток — досить складне й багатогранне економічне явище, що характеризує різні сторони діяльності підприємства. Оскільки прибуток відображає результати фінансової діяльності, розглянемо його детальніше.

За даними балансу встановлюється, які обставини на підприємстві, тобто прибуток чи збиток. Щоб визначити фінансовий результат необхідно визначити різницю між валовими доходами і валовими витратами. За економічним змістом фінансовий результат включає в себе:

- прибуток від виробничої діяльності;
- прибуток (збиток) від фінансової операції.

Від основної виробничої діяльності вагому частину на підприємстві займає прибуток. Який виникає за допомогою реалізації продукції (робіт та/або послуг) і залежить від двох факторів:

- зміни частки прибутку у залишках нереалізованої продукції;
- суми прибутку у виробленій продукції [4].

Таким чином, формування фінансових результатів визначається широким колом факторів, які відбивають усі аспекти фінансово-господарської діяльності підприємств. При цьому недоцільно і неможливо поділяти ці фактори на основні та другорядні. Кожен з них може як забезпечити високий рівень прибутку, так і спричинити істотні збитки.

1.3. Напрями використання фінансових ресурсів підприємства

Оскільки основним завданням будь-якого підприємства є максимальне отримання прибутку, постійно виникає проблема вибору напрямку використання фінансових ресурсів: вкладення з метою розширення основної діяльності підприємства чи вкладення інших активів. Економічне значення прибутку пов'язане з отриманням результату від вкладень у найбільш прибуткові активи.

Можна виділити такі основні напрями використання фінансових ресурсів:

- капітальні вкладення;
- розширення оборотних фондів;
- здійснення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт;
- сплата податків;
- розміщення цінних паперів інших емітентів, банківські депозити та інші активи;
- розподіл прибутку між власниками організації;
- стимулювання працівників підприємства;
- благодійні цілі.

Якщо стратегія підприємства пов'язана із збереженням та розширенням її позиції на ринку, то необхідні капітальні вкладення (інвестиції в основні засоби (капітал)). Капітальні вкладення - це один з найважливіших напрямів

використання фінансових ресурсів. На сьогодні є актуальним збільшення обсягів капітальних вкладень у зв'язку з необхідністю оновлення устаткування, впровадження ресурсозберігаючих технологій та інших інновацій, оскільки відсоток як морального, а й фізичного зносу устаткування дуже великий.

Інвестиції в основні засоби будь-якого підприємства здійснюються за рахунок таких джерел:

- амортизації;
- прибутку організації;
- довгострокових банківських кредитів;
- бюджетних кредитів;
- інвестицій;
- надходжень від розміщення на фінансовому ринку акцій;
- надходжень від розміщення довгострокових цінних паперів.

Банківський кредит не є основним джерелом для інвестицій в основний капітал, тому що кредитним підприємствам, що видають довгострокові кредити, для підтримки ліквідності необхідно мати такі ж строки та суми пасивів. Обмеженість бюджетних коштів також дозволяє розглядати надходження коштів як важливе джерело капітальних вкладень. Крім того, додаткова емісія акцій загрожує небезпекою втратити контроль над управлінням підприємству. Отже, серед джерел капітальних вкладень основними нині для підприємств є прибуток і амортизація.

Крім розширеного відтворення основних засобів, частина прибутку підприємства може бути спрямована на розширення оборотних коштів — закупівлю додаткової сировини, матеріалів. З цією метою можуть також залучатися короткострокові банківські кредити, використовуватися кошти, які у порядку перерозподілу від основного («материнського») підприємства, тощо.

Велике значення у розвитку бізнесу має участь підприємства у наукових дослідженнях. Досвід зарубіжних країн показує, що організації, які

здійснюють іновації, менш схильні до ризику банкрутства і забезпечують високий рівень рентабельності. Отже, частина прибутку комерційної підприємства, а також кошти, що надійшли у порядку цільового фінансування (наприклад, бюджетні кошти), можуть бути призначені для здійснення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Як було зазначено, відрахування від прибутку можуть направлятися в галузеві та міжгалузеві фонди науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Такі відрахування зменшують податкову базу з податку прибуток.

Фінансові ресурси підприємства можуть бути джерелом витрат, пов'язаних із стимулюванням працівників та підтримкою членів їхніх сімей. За рахунок прибутку багато організацій в даний час не тільки виплачують премії працівникам, а й оплачують витрати на освіту, охорону здоров'я, послуги, пов'язані з оздоровленням (тренажерні зали, санаторії-профілакторії та ін.), купують житло; здійснюють доплати до державної допомоги на дітей; укладають договори добровільного медичного страхування працівником та членів їх сімей, додаткового пенсійного забезпечення. Так, серед недержавних пенсійних фондів найбільшу питому вагу за розмірами пенсійних резервів та додатковою пенсією займають так звані корпоративні фонди, створені комерційною організацією або пов'язаними між собою собою комерційні організації.

Фінансові ресурси організацій (прибуток, надходження) нині використовуються також на благодійні цілі. Кошти передаються дитячим будинкам, інтернатам, закладам охорони здоров'я, безпосередньо окремим громадянам, а також здійснюється підтримка закладів культури, мистецтва, науки та освіти. Враховуючи основну мету діяльності комерційних організацій — отримання максимального прибутку, такий напрямок використання фінансових ресурсів не може бути масштабним. Проте багато установ соціального обслуговування, театри, музеї, навчальні заклади отримують кошти від великих комерційних організацій.

У процесі своєї діяльності доходи від товарів у формі виручки від надходять на розрахунковий рахунок. Виручка ж є джерелом відшкодування витрат на закупівлю, просування продукції на ринок, на реалізацію товарів (робіт, послуг). Амортизація, в такий спосіб, надходить у складі виручки від амортизаційний фонд, призначений задля забезпечення відтворення основних фондів.

Результатом діяльності підприємства є прибутки. Прибуток будь-якого підприємства підлягає оподаткуванню. Для визначення податкової бази з податку на прибуток організації доходи від реалізації товарів (робіт та/або послуг) та майнових прав, а також позареалізаційні доходи зменшуються на відповідні вироблені витрати. До оподаткованого доходу включаються лише доходи, прийняті з метою оподаткування. Не підлягають оподаткуванню доходи, які не враховуються до податкової бази (наприклад, надходження як цільового фінансування). Аналогічно витрати поділяються на:

- витрати, що зменшують податкову базу;
- витрати, що здійснюються з прибутку, який залишається у розпорядженні підприємства.

В даний час передбачено можливість перенесення збитків на майбутні періоди. Таким чином, на практиці можлива ситуація, коли за наявності прибутку підприємства за даними фінансової звітності, у неї може не бути оподаткованого прибутку.

Після податкових виплат утворюється чистий прибуток, який витрачається відповідно до статутних документів та на розсуд господарюючого суб'єкта. З нього формуються: резервний капітал та інші аналогічні резерви, фонд накопичення, фонд потреблення.[12]

Резервний капітал - фонд, який утворюється відповідно до законодавства та установчих документів. Він призначений для покриття збитків звітного періоду, виплати дивідендів за недостатності або відсутності прибутку. Наявність фонду є найважливішою умовою забезпечення сталого

фінансового становища підприємства. До резервних фондів відносяться також резерви під знецінення вкладень у цінні папери, викупний фонд, відкладений фонд, створювані для погашення облігацій та викупу акцій.

Фонд накопичення – кошти, призначені для розвитку підприємства. Їх використання пов'язане зі збільшенням майна підприємства та фінансовими вкладеннями для отримання прибутку.

Фонд споживання - кошти, що спрямовуються на соціальні потреби, фінансування об'єктів, одноразове заохочення працівників, виплати компенсаційного характеру тощо.

Залишок прибутку - нерозподілений прибуток також характеризує фінансову стійкість і може використовуватись для подальшого розвитку підприємства.

Для оперативного управління фінансовими ресурсами можуть створюватися інші оперативні фонди: для виплати заробітної плати, для платежів до бюджету та інших.

Висновки до розділу I

Отже, провівши дослідження поняття фінансових ресурсів підприємства, можемо зробити висновок, що фінансові ресурси підприємства – це наявні в розпорядженні підприємства кошти, які поділяються за двома ознаками, а саме: за видами, складом та джерелами виникнення (формування). Під час дослідження було проаналізовано поняття «фінансові ресурси» і з'ясовано, що деякі вчені ототожнюють це поняття з «капіталом». Проте таке порівняння є не точним, адже існує принципова різниця між капіталом і фінансовими ресурсами. Вона полягає в тому, що на будь-який момент часу фінансові ресурси більші або дорівнюють капіталу підприємства. При цьому якщо «фінансові ресурси» дорівнюють «капіталу», то це означає, що у підприємства немає жодних фінансових зобов'язань.

Здійснивши аналіз щодо класифікації фінансових ресурсів, нами було виявлено проблему невизначеності авторів щодо цього питання та наведено узагальнену класифікацію фінансів підприємств на основі узагальнення підходів вітчизняних за зарубіжних учених.

Формування фінансових ресурсів є важливою складовою діяльності підприємства, яка потребує узгодженості систем управління підприємством, а також певних знань, умінь і досвіду керівників у різних галузях. Злагоджена та цілеспрямована діяльність засновників та керівників у вирішенні питання щодо доцільного використання фінансових ресурсів забезпечує збереження бізнесу та його подальший розвиток, а отже – подальші кроки у формуванні та використанні фінансових ресурсів.

Роль фінансів є вагомюю, бо вони за короткий проміжок часу можуть трансформуватися в будь-який інший вид економічного ресурсу та гарантувати їх обіг. Темпи розвитку економіки, відновлення бюджетної системи та фінансів підприємств значною мірою залежать від раціонального використання джерел фінансових ресурсів на корпоративному та національному рівнях, що є одним із найважливіших завдань підприємства.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ПРАТ «ІНДАР»

2.1. Загальні відомості ПрАТ «Індар»

Історія створення підприємства почалась з 29.01.1997 року, а саме створення єдиного в Україні заводу з повноцінним технологічним циклом виробництва інсулінів, з чого і пішла сама назва «Індар».

На протязі наступного року працівники заводу новоствореного підприємства вирішили завдання у всіх можливих напрямках, щоб забезпечити повноціну роботу ПрАТ «Індар». В цей період було покладено вагомий внесок у фармацевтику, а саме у перші наукові розробки з виробництва високоочищених субстанцій та нових лікарських засобів.

Вже у 21.06.1999 році підприємство «Індар» було введено в дію. Кожного року виробничі потужності на заводі йшли до збільшення. А головним кроком у розвитку підприємства є власна технологія виробництва рекомбінантного інсуліну. У 2000 році ПрАТ «Індар» розпочав випуск власних торгових марок препаратів під назвами:

- «Худомар» (інсуліни людини рекомбінантні),
- «Монодар» (інсуліни свинячі монокомпонентні),

Крім цих фармвцевтичних препаратів є наявні у підприємства лікарські засоби, такі як антикоагулянти (гепарин) та гемостатичні препарати (протаміну сульфат) [77].

Підбивши підсумки історії створення ПрАТ «Індар», можна навести загальну характеристику фармацевтичного підприємства, для більш наглядного розуміння (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ПрАТ «Індар»

Загальна інформація	Деталізація
Повне найменування юридичної особи	Приватне акціонерне товариство по виробу інсулінів «Індар».
ЄДРПОУ	21680915
Скорочена назва підприємства	ПрАТ «Індар».
Організаційно-правова форма	Приватне акціонерне товариство.
Основний напрям діяльності	виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів
Форма власності	Приватна власність.
Юридична адреса	м. Київ, вул. Зрошувальна, 5.
Обсяг статутного капіталу	80886330,00 (грн.)
Статутна інформація	діє на підставі установчих документів, затверджених засновниками
Форма звітності	повна
Поточний стан	не припиняє роботу

Джерело: розроблено автором на основі [77]

Метою ПрАТ «Індар» є забезпечення пацієнтів життєво необхідними якісними лікарськими засобами, для забезпечення спокійного життя хронічно хворих людей.

На сьогоднішній день ПрАТ "Індар" це:

- підприємство з повноцінним технологічним циклом виробництва генно-інженерних інсулінів;
- понад 20 років досвіду досліджень та виробництва лікарських засобів;
- виробництво за власною технологією всього спектру препаратів інсуліну людини рекомбінантних;
- якість продукції, якій довіряють пацієнти та партнери в Україні, СНД, Бразилії, Сирійській Арабській Республіці, Республіці Ємен та інших країнах;
- стратегія розвитку компанії передбачає розширення продуктового портфелю новими лікарськими засобами і виробами медичного призначення для всебічного забезпечення потреб людей, які живуть з цукровим діабетом, ВІЛ/СНІДом і туберкульозом.

Висока якість продукції, підтверджена багаторічним досвідом її застосування, фундаментальні наукові дослідження і новітні технології виробництва дозволили ПрАТ "ІНДАР" стати національним лідером у допомозі людям з цукровим діабетом і соціально значимими захворюваннями. Основним виробництвом ПрАТ «Індар» вважається виробництво інсуліну. [77]

Для більш детального розуміння підприємства розглянемо його виробничу структуру (рис. 2.1)

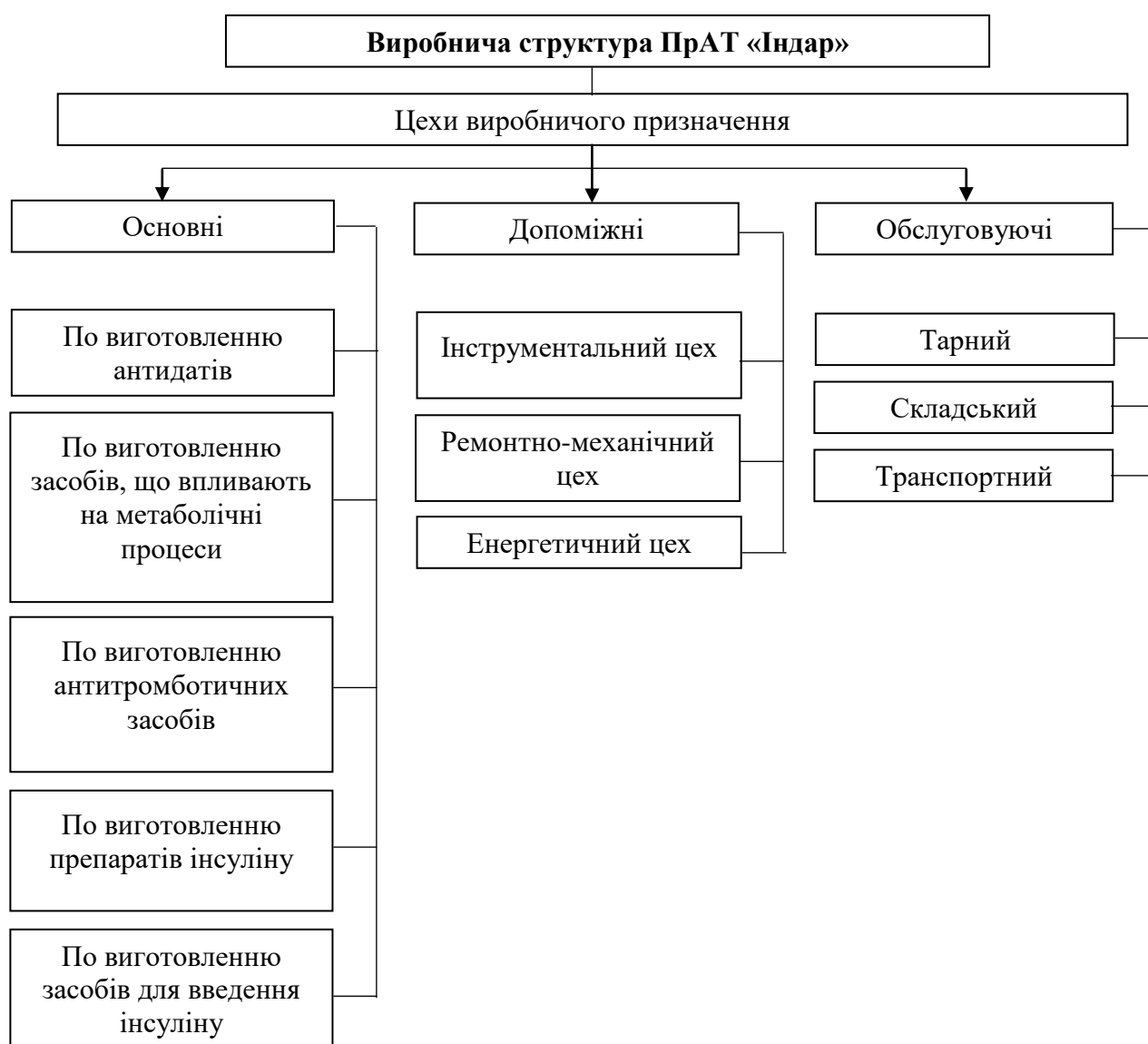

Рис. 2.1. – Виробнича структура підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [77]

Як можна побачити з даних рисунку на досліджувальному підприємстві використовується багатосерійний тип виробництва, що свідчить спеціалізоване обладнання яке розміщується в ході технологічного процесу за груповими ознаками.

ПрАТ «Індар» містить у собі досить широкий асортимент продукції, який найбільше націлений на протидію діабету. Препарати інсуліну на підприємстві розрізняються за основними видами:

- короткої тривалості дії препаратів;
- середньої тривалості;
- комбінованої тривалості.

Разом з інсуліном підприємство виготовляє:

- антитромботичні засоби;
- засоби, які впливають на метаболічні процеси;
- антидоти.

Також ПрАТ «Індар» входить до найбільших в Україні підприємств на фармацевтичному ринку, а також до даного переліку входять:

- ПрАТ «Фармак»;
- ПрАТ «Дарниця»;
- Корпорація «Стірол»;
- Корпорація «Артеріум»;
- ПрАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод».

Продовжуючи говорити про український ринок лікарських препаратів, то побачимо, що фармацевтичне виробництво зросло на 13 % за останній рік і складає 41 млрд грн. [76]

Тому наступним кроком, буде доцільно з'ясувати потужність підприємства на українському ринку, тобто визначити яку частку займає ПрАТ «Індар» за роки роботи на внутрішньому ринку. Для більшого розуміння, найкраще навести діаграму за останні п'ять років роботи досліджувального фармацевтичного підприємства (рис. 2.4).

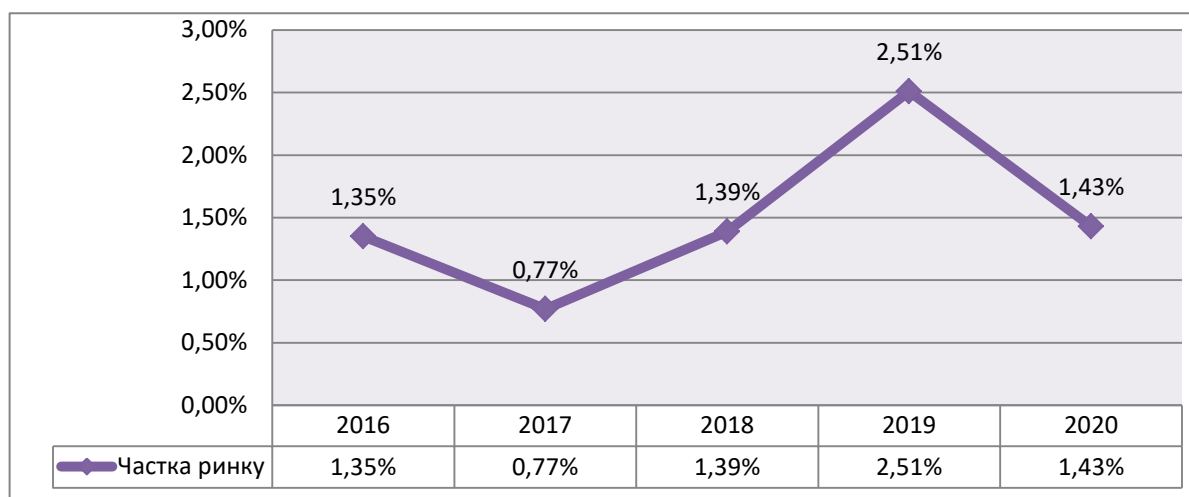

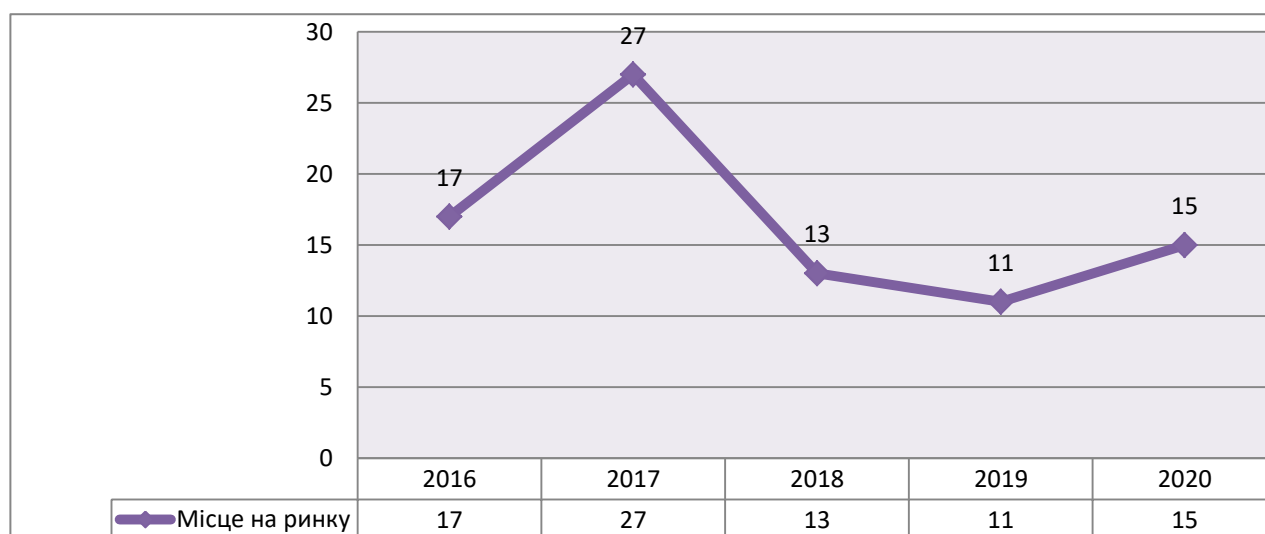
Рис. 2.4 Частка ПрАТ «Індар» на ринку.

Джерело: розроблено автором на основі [76]

З даних наведених на вище видно, що у 2019 році підприємство займало рекордну суму частки ринку, яка складала 2,51 %. Тенденція йшла до зростання з 2017 року, але у 2020 році на жаль підприємство поступилося своїм місцем і склало 1,43 %. А ось найнижчим показником за досліджувальний період є 0,77 % за 2017 рік.

Місце на ринку характеризує де конкретне підприємство знаходиться серед інших, що займаються суміжною діяльністю. Тому наступним кроком, буде визначено місце ПрАТ «Індар» на ринку (рис. 2.5).

Рис. 2.5 - Місце ПрАТ «Індар» на ринку за 2016-2020 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [76]

Дивлячись на дані з рисунку видно, що найвдалішим став 2019 рік і ПрАТ «Індар» зайняв 11 місце серед усіх фармацевтичних українських компаній. Цей показник також позитивно відображається на показниках прибутку.

Розглянемо обсяг виробництва усіх разом взятих препаратів, що виготовляє ПрАТ «Індар» за останні 3 роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Обсяг виробництва і реалізації продукції ПрАТ «Індар»

Показник		2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення, 2019/20 рр.	
					абсолют., ±	відносне, %
Вид продукції		Лікарські форми у флаконах				
Обсяг виробництва	у натуральній формі (фізична од. вим.)	6922,37	13804	8430	-5374	-38,93
	у грошовій формі (тис. грн.)	356358,9	716079	473231	-242848	-33,91
Обсяг реалізованої продукції	у натуральній формі (фізична од. вим.)	5296,38	13552	7860	-5692	-42
	у грошовій формі (тис. грн.)	439802	942470	558069	-384401	-40,79

Джерело: розраховано автором на основі [79]

Виходячи із розрахунків проведених на основі балансу підприємства за останні роки можна побачити, що за звітний 2020 рік показники значно зменшились. Обсяг виробництва знизився на 38,93 % у грошовій формі, а по кількості виробництва продукції на 33,91 %. Відповідно до того як виробництво знизилось, так і реалізація продукції пішла на спад, ще і у більшій кількості. Отже, обсяг реалізованої продукції знизився порівняно з минулим роком на 42 % у грошовій формі, а кількість вироблених препаратів на 40,79 %.

Таким чином, визначено, що Приватне акціонерне товариство «Індар» займається виготовленням фармацевтичних препаратів і матеріалів, а

головною метою ПрАТ «Індар» є забезпечення пацієнтів життєво необхідними якісними лікарськими засобами.

Також ми бачимо, що ПрАТ «Індар» є досить конкурентноспроможним на ринку фармацевтики виходячи із даних за останні роки по частці та місці на ринку, серед своїх конкурентів.

2.2. Аналіз господарської діяльності підприємства ПрАТ «Індар»

За допомогою показників звітності підприємства можна відобразити ретельний фінансовий стан і перспективність діяльності компанії (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Індар»

Найменування показника	Од. виміру	Роки		Відхилення	
		2019	2020	абсолют ., ±	відносне, %
Виручка від реалізації продукції	тис. грн.	942470	591543	-350927	-37,23
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	79336,5	102421	23084,5	29,10
Середньорічна вартість активів	тис. грн.	566092,5	612411	46318,5	8,18
Середньорічна вартість власного капіталу	тис. грн.	212083	221442	9359	4,41
Середньооблікова кількість штатних працівників	осіб	358	398	40	11,17
Фонд оплати праці	тис. грн.	92790	102265	9475	10,21
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	715586	479242	-236344	-33,03
Адміністративні витрати	тис. грн.	60700	59430	-1270	-2,09
Витрати на збут	тис. грн.	119987	53295	-66692	-55,58
Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції	тис. грн.	180687	112725	-67962	-37,61
Інші операційні витрати	тис. грн.	33202	85044	51842	156,14
Інші операційні доходи	тис. грн.	40576	85814	45238	111,49
Валовий прибуток (збиток),	тис. грн.	226884	112301	-114583	-50,50

Продовження таблиці 2.3

Прибуток (збиток) від операційної діяльності,	тис. грн.	53571	346	-53225	-99,35
Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	43017	116	-42901	-99,73
Витрати на 1 грн. продукції	коп.	95	100,07	0,0507	5,34
Продуктивність праці	тис. грн./чол.	2632,60	1486,29	-1146,31	-43,54
Фондоозброєність	грн./особу	221,61	257,34	35,73	16,13
Фондовіддача	тис. грн.	11,87	5,77	-6,1	-51,39
Середньорічна заробітна плата штатного працівника	грн.	92790	102264,96	9474,96	10,21
Рентабельність продажу	%	4,56	0,02	-4,56	-
Рентабельність продукції	%	6,01	0,02	-5,99	-
Рентабельність активів	%	7,59	0,02	-7,58	-
Рентабельність власного капіталу	%	20,28	0,05	-20,23	-

Джерело: складено на основі [80]

Виходячи із даних таблиці видно, що за 2020 рік фінансові показники на підприємстві вагомо впали, про це свідчить зниження чистого доходу від реалізації лікарських препаратів на ПрАТ «Індар» в сумі 350927 тис. грн., що на 37,23 % менше показника за попередній рік функціонування підприємства.

Відповідно до зниження чистого прибутку знизились такі показники за 2020 рік відносно 2019 року, як: собівартість реалізованої продукції на 236344 тис. грн., що становить 33,03 % та валовий прибуток на 114583 тис. грн., що становить 50,5 %.

А із-за зменшення валового прибутку так змінилися наступні техніко-економічні показники :

- збільшення інших операційних доходів на 45238 тис. грн., що становить 111,49 %, у порівнянні з минулим роком;
- зростання інших операційних витрат на 51842 тис. грн., що складає 156,14 %;
- зменшення повних витрат на 67962 тис. грн., що складають 37,61 % в порівнянні 2020 і 2019 років;
- скоротився прибуток від операційної діяльності на 346 тис. грн та склав 99,35 %.

Після оплати податків на прибуток підприємства, чистий прибуток у 2020 році склав на 42901 тис. грн. менше за 2019 рік, а у відсотках це становить 99,73.

Крім цього за звітний період фармацевтичного підприємства тенденція показників іде до зростання середньорічної вартості активів на 46318,50 тис. грн., що становить 8,18 % та середньорічної вартості основних засобів на 23084,50 тис. грн., що складає 29,10 %. Ці показники є позитивною тенденцією для повноцінної діяльності ПрАТ «Індар».

Також із-за збільшення сплати оплати праці на підприємстві та розширення штатних працівників на 40 осіб, фонд оплати праці відповідно також зріс на 9475 тис. грн., що складає 10,21 % в порівнянні з минулим роком діяльності досліджувального підприємства.

Переходячи до показників фондівіддачі, є можливим дійти висновку, що ефективне використання основних фондів на підприємстві відбулось у 2019 році, коли показник фондівіддачі становив 11,87 грн. У 2020 році порівняно з 2019 роком фондівіддача зменшилась на 6,1 грн., що складає 51,39 %, що говорить про неефективне використання основних виробничих фондів, показник фондоозброєності зріс на 35,73 грн./особу, що складає 16,13 %, це є можливим завдяки зростання вартості основних фондів фармацевтичного підприємства.

Для організації ефективного функціонування ПрАТ «Індар», є важливим доцільне використання матеріально-технічної бази підприємства, а також його оптимальне формування.

Сукупність матеріальних, речових елементів та засобів виробництва, що поєднується з його технологією в галузях і підрозділах ПрАТ «Індар» наведемо у графічному зображенні, для більш кращого розуміння (рис. 2.6).

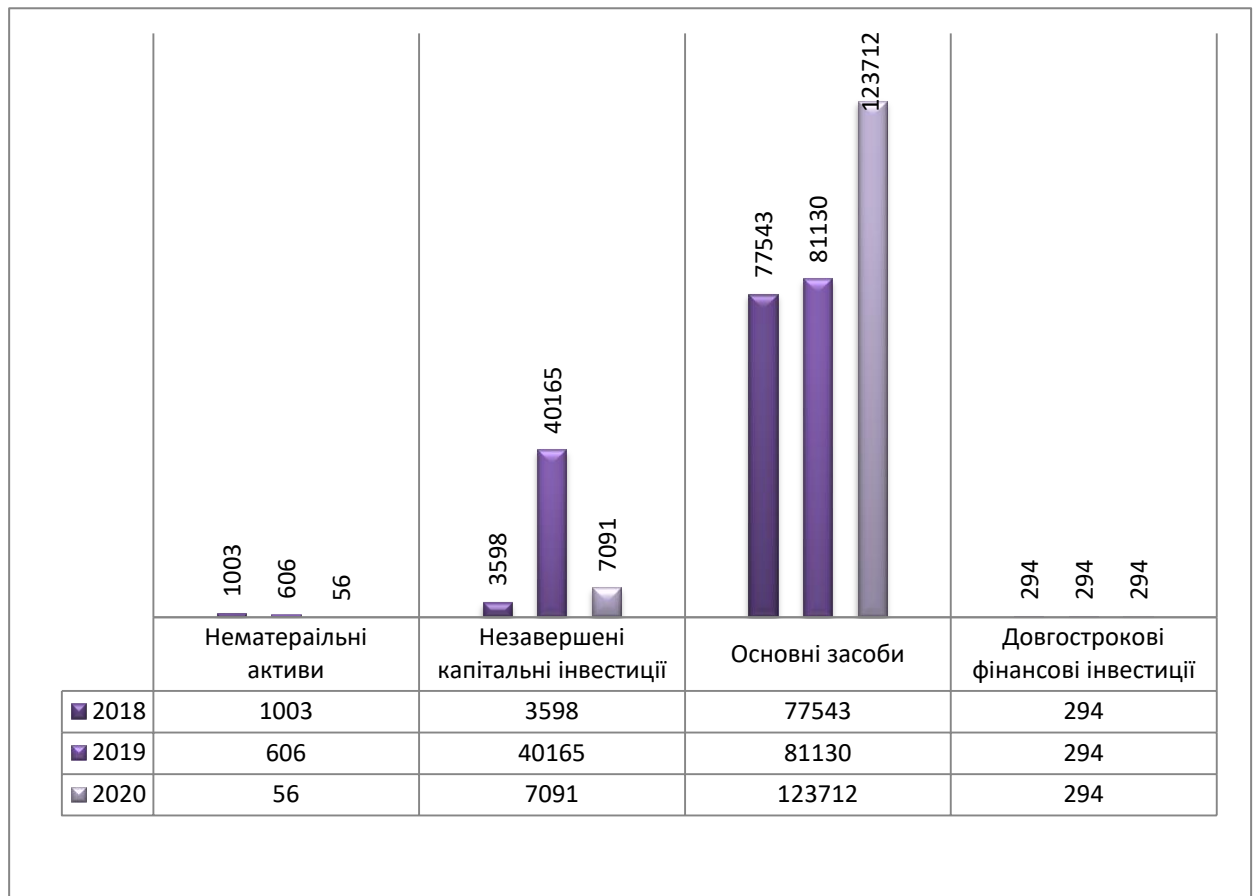

Рис. 2.6 - Необоротні активи та їх структура на ПрАТ «Індар», за 2018-2020 рр., тис. грн..

Джерело: розроблено автором на основі [80]

Згідно даних рис. 2.6 видно, що основні засоби на підприємстві займають найвагомішу частину у показнику необоротних активах. Так за 2020 рік вони склали найбільшу суму – 123712 тис. грн., що також вказує на динаміку зростання основних засобів. Бо з кожним роком вони збільшувались, так у 2018 році становили 77543 тис. грн., а у 2019 році - 81130 тис. грн.

Після основних засобів досить вагому частину займають незавершені капітальні інвестиції, де найбільший показник становив у 2019 році на суму 40165 тис.грн., але у наступному році він значно знизився і склав 7091 тис.грн.. Така тенденція відбулась із-за значного збільшення, яке обумовлене будівництвом нової лабораторії на виробництві у 2019 році.

А от довгострокові фінансові інвестиції, залишалися незмінними за період 2018-2020 рр. в сумі 294 тис. грн..

Якщо говорити про нематеріальні активи, то вони за останні три роки мають тенденцію до спаду. Так у 2018 році із суми в 1003 тис. грн. вона поступово впала до 56 тис. грн. у 2020 році.

Оскільки провідну роль в ефективності діяльності ПрАТ «Індар» відіграють його основні засоби, тому доцільно розглянути детальніше їх склад та структуру (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Склад основних засобів ПрАТ «Індар» за 2019-2020 рр.

Найменування основних засобів	Власні основні засоби, тис. грн.		Орендовані основні засоби, тис. грн.		Відхилення	
					абсолютне ±	відносне %
	2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.
Виробничого призначення:	81130	123712	0	0	42582	52,47
будівлі та споруди	42727	42010	0	0	-717	-1,68
машини та обладнання	32306	75691	0	0	43385	134,3
транспортні засоби	3003	3286	0	0	283	9,42
інші	3094	2725	0	0	-369	-11,93
Невиробничого призначення	0	0	0	0	0	0
Усього	81130	123712	0	0	42582	52,47

Джерело: розраховано автором на основі [80]

За даними таблиці 2.4 є можливим дійти висновку, що ПрАТ «Індар» не користується орендованими основними засобами, а лише використовує свої можливості, що свідчить про позитивне становище на підприємстві. А також засобами невиробничого призначення фармацевтичне підприємство не володіє.

Якщо порівняти два роки, то побачимо, що основні засоби виробничого призначення зросли за 2020 рік на 42582 тис. грн., що складає 52,47 відсотки.

А ось найбільшу частину основних засобів за останній рік займають машини та обладнання, що складають 61,18 % в структурі основних засобів на суму 75691 тис. грн., які збільшились в порівнянні з минулим роком на 52,47 %. Після них друге місце займають в структурі будівлі та споруди 33,96 відсотки, що склали суму в 42010 тис. грн., яка знизилась в порівнянні з попереднім роком на 1,68 %.

А останні місця посідають транспортні та інші основні засоби на фармацевтичному підприємстві. Де транспортні складають 2,66 % в структурі основних засобів ПрАТ «Індар», які за 2020 рік збільшилась на 283 тис. грн., що складає 9,42 %. Інші основні засоби не далеко відійшли за місцем в структурі від транспортних, вони склали в ній 2,20 %, а їхня вартість зменшилась у порівнянні з минулим роком на 329 тис. грн., що склала 11,93 %.

Представимо структуру основних засобів за допомогою розрахунків з проаналізованої таблиці за 2020 рік (рис. 2.7).

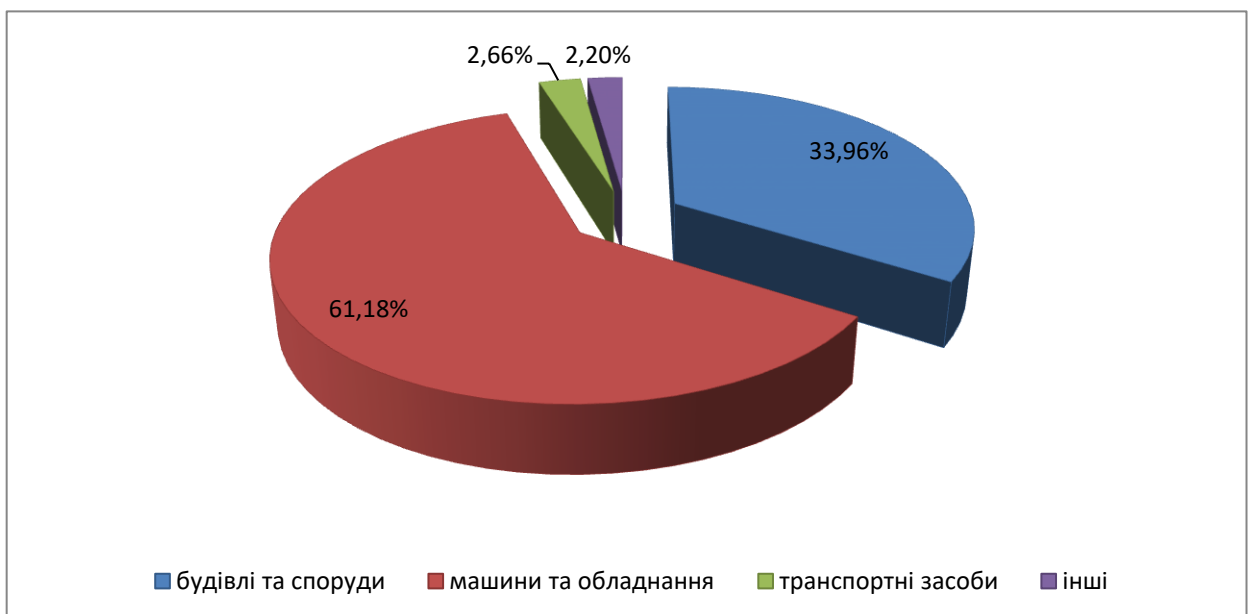

Рис. 2.7 - Структура основних засобів ПрАТ «Індар» за 2020 рік

Джерело: розроблено автором на основі [80]

Важливо пам'ятати, що ефективність використання основних засобів будь-якого підприємства та їх вплив на кінцеві результати виробництва є

вагомо залежними від характеру руху цих засобів, адже тому буде необхідним проаналізувати рух основних засобів ПрАТ «Індар» за останні роки у вигяді таблиці, що зазначається нижче. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Технічний стан та рух основних засобів ПрАТ «Індар» за 2019-2020 рр.

Найменування показника	Одиниця виміру	Роки		Відхилення	
		2019	2020	абсолют., ±	відносне, %
Первісна вартість ОЗ на початок року	тис. грн.	156853	176265	19412	12,38
Первісна вартість ОЗ на кінець року	тис. грн.	176265	238403	62138	35,25
Амортизаційні відрахування на початок року	тис. грн.	79310	95135	15825	19,95
Амортизаційні відрахування на кінець року	тис. грн.	95135	114691	19556	20,56
Залишкова вартість на початок року	тис. грн.	77543	81130	3587	4,63
Залишкова вартість на кінець року	тис. грн.	81130	123712	42582	52,49
Вартість введених ОЗ	тис. грн.	19412	62138	42726	220,10
Вартість виведених ОЗ	тис. грн.	15825	19556	3731,00	23,58
Коефіцієнт оновлення	-	0,11	0,26	0,15	136,67
Коефіцієнт вибуття	-	0,09	0,08	-0,01	-8,63
Коефіцієнт зносу	-	0,54	0,48	-0,06	-10,87
Коефіцієнт придатності	-	0,46	0,52	0,06	12,74

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Згідно з даних таблиці 2.5 можна зробити висновок, що на ПрАТ «Індар» показники руху основних засобів мають тенденцію збільшення за останні два роки. А саме усі продемонстровані показники технічного стану та руху ОЗ збільшились за 2020 рік в порівнянні з минулим роком.

А негативним явищем в діяльності досліджувального нами підприємства є те, що на 48 % основні засоби фармацевтичного підприємства є зношеними за даними останнього року, отже придатними до використання на заводі ПрАТ «Індар» є лише 52 % від всіх наявних основних засобів.

Якщо говорити про коефіцієнти на підприємстві, то можна дійти висновку, що:

–по-перше, коефіцієнт оновлення за досліджуваний період є низьким та складає 26 %;

–по-друге, позитивним явищем для підприємства є його тенденція до зростання, а саме з 0,08-0,26, а це майже в 3 рази більше.

–по-третє, коефіцієнт вибуття характеризує інтенсивність вибуття основних засобів, тому ступінь вибуття тих основних засобів, які або морально застаріли, або зношені й непридатні для подальшого використання. Протягом року коефіцієнт вибуття основних засобів та необоротних матеріальних активів, як ми можемо побачити з розрахунків, зменшився на 0,01 пункта.

Проведемо характеристику складу та динаміки оборотних засобів підприємства за останні роки (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Характеристика складу та динаміки оборотних засобів

ПрАТ «Індар» за 2019-2020 рр.

Найменування оборотних засобів	Одиниця виміру	Роки		Відхилення,	
		2019	2020	абсолют., ±	відносне, %
Запаси	тис. грн.	193852	228586	34734	17,92
Дебіторська заборгованість	тис. грн.	181890	231057	49167	27,03
Гроші та їх еквіваленти	тис. грн.	5045	8187	3142	62,28
Інші оборотні активи	тис. грн.	0	0	0	0
Усього	тис. грн.	380787	467830	87043	22,86

Джерело розраховано автором на основі [80]

Виходячи із даних таблиці 2.6 розглядаємо, що на протязі двох років 2019 та 2020 років можна бачити позитивну тенденцію зростання оборотних засобів на ПрАТ «Індар», разом грошова кількість оборотних засобів збільшилась на 87 043 тис. грн., відповідно на 22,86 %, також величина запасів в зрівнянні з 2019 роком у 2020 році зросла на 34 734 тис. грн. іншими словами на 17,92 % та відповідно складає 228 586 тис. грн., дебіторська заборгованість, отримала курс до збільшення, так в 2020 році

об'єм дебіторської заборгованості відповідає 231 057 тис. грн., іншими словами на 27,03 % більше ніж в попередньому 2019 році, по статті «гроші та їх еквіваленти» бачимо збільшення показників на 3 142 тис. грн., це у відсотковому виразі на 62,28 % більше за попередній рік.

Для аналізу витрат досліджувального підприємства, нам необхідно розглянути фактичну структуру і її склад витрат за 2019 – 2020 рр. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Структура і склад витрат ПрАТ «Індар» у 2019-2020 рр.

Найменування показника	Роки				Відхилення,		
	2019		2020		абсолют. ±	пит. ваги, %	відносне, %
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %			
Матеріальні затрати	642150	69,02	391504	57,54	-250646	-11,48	-39,03
Витрати на оплату праці	92790	9,97	102265	15,03	9475	5,06	10,21
Відрахування на соціальні заходи	17415	1,87	20145	2,96	2730	1,09	15,68
Амортизація	16712	1,80	20402	3,00	3690	1,20	22,08
Інші операційні витрати	161371	17,34	146137	21,48	-15234	4,13	-9,44
Всього	930438	100,00	680453	100,00	-249985	-	-26,87

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Після наведених розрахунків, можемо побачити, як виглядала структура витрат за останні два роки, а також є можливість визначити, що у 2020 році у порівнянні з минулим роком на підприємстві усього операційні витрати зменшились на 24 9985 тис. грн., що становить майже 27 відсотків.

Дана зміна відбулась із-за значного зниження обсягу виробництва та реалізації продукції, що стало причиною зменшення матеріальних затрат на суму 25 0646 тис. грн.. А ось затрати на заробітну плату пішли догори, сума яких збільшилась на 9475 тис. грн., що складає 10,21 %. Так як оплата праці та пов'язана з витратами на соціальні заходи, вони також зросли у на суму 2730 тис. грн., що становить майже 16 відсотків. Крім цього зросли витрати

на амортизацію на суму 3690 тис. грн., що складає 22 %. А ось, інші операційні витрати скоротились на 15234 тис. грн., що становить 9,44%

Ми побачили, що значущу кількість витрат іде на оплату праці. Тому буде доцільним проаналізувати ефективність трудових ресурсів ПрАТ «Індар», розпочавши з структури чисельності персоналу по на підприємстві за останні два роки роботи (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Структура чисельності персоналу ПрАТ «Індар» у 2019-2020 р., чол

Найменування показника	Роки				Відхилення		
	2019		2020		абсол., ±	відносне , %	структу рні зрушенн я, п.п.
	осіб	%	осіб	%			
1. Промислово-виробничий персонал, у т. ч.:	309	86,31	343	86,18	34	11,00	-0,13
Керівники та спеціалісти	35	9,78	38	9,55	3	8,57	-0,23
Робітники	274	76,54	305	76,63	31	11,31	0,10
2. Невиробничий персонал	49	13,69	55	13,82	6	12,24	0,13
Всього персоналу	358	100,00	398	100,00	40	11,17	-

Джерело: розраховано автором на основі [80]

З даних таблиці видно, що всього чисельність персоналу за 2020 рік збільшилось на 40 осіб, що складає на 11,17 % більше за 2019 роком. Найбільше на ПрАТ «Індар» збільшилася кількість промислово-виробничого персоналу на 34 особи, що склало в порівнянні з попереднім роком на 11 %. У наведений персонал входили керівників та спеціалістів, де чисельність збільшилась на 3 особи та робітників, де зросло на 31 особу у порівнянні з минулим роком діяльності фармацевтичного підприємства. А ось, чисельність невинробничого персоналу збільшилась на 6 осіб, що становила на 12,24 % більше за 2019 рік порівняно з 2020 роком.

Крім цього можна зазначити, що промислово-виробничий персонал складає найбільшу кількість – 343 особи у 2020 році, та в загальному більша

частина персоналу на ПрАТ «Індар» є представниками спеціальності, що має назву робітник.

Продемонструємо загальні зміни персоналу за визначеними даними для більшого розуміння (рис. 2.8).

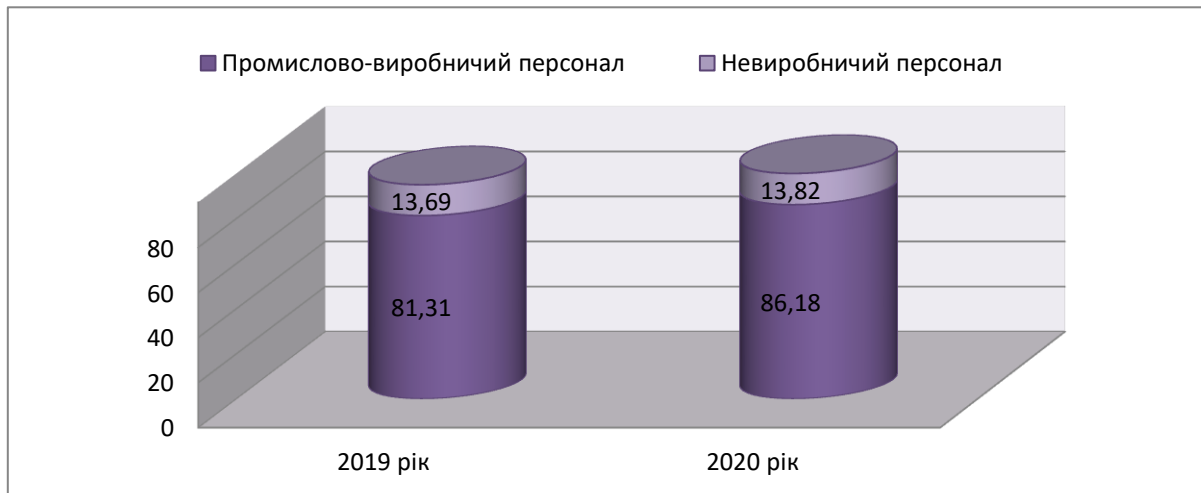

Рис. 2.8 - Зміни в структурі персоналу ПрАТ «Індар», %

Джерело: розроблено автором на основі [80]

Виходячи із даних рисунку 2.13, є можливим зазначити те, що структурні зрушення за останній рік функціонування підприємства не виявлено. Кількість не виробничого персоналу на ПрАТ «Індар» у 2020 році становила 55 осіб, а ось загальна частка якого у структурі чисельності працівників фармацевтичного підприємства складала 13,82 %.

Наступним кроком доцільно розглянути фонд заробітної плати праці ПрАТ «Індар» (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

**Фонд заробітної плати праці ПрАТ «Індар» та його структура
у 2019-2020 р.**

Найменування показника	Роки				Відхилення		
	2019		2020				
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	%	пит. ваги, %
Фонд основної заробітної плати	59666	64,30	66229,26	64,76	6563,26	11,00	0,46

Продовження таблиці 2.9

Фонд додаткової заробітної плати	15709	16,93	18153,84	17,75	2444,84	15,56	0,82
Заохочувальні та компенсаційні виплати	17415	18,77	17881,9	17,49	466,9	2,68	-1,28
Фонд оплати праці, всього	92790	100,00	102265	100,00	9475	10,21	-

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Відповідно до таблиці 2.9, можна сказати, що в 2020 р. зростання фонду заробітної плати в порівнянні з минулим 2019 роком склав 9475 тис. грн чи ж 10,21 %, це сталося через зростання кількості робітників та зростанню оплати праці деяких груп працівників підприємства. Вагому частину фонду заробітної плати займає фонд основної заробітної плати, частина якого складає 64,76 % в 2020 році. В зрівнянні з минулим 2019 роком фонд основної заробітної плати у 2020 р. зріс на 66229,26 тис. грн. інакше кажучи на 11 %. Що ж до фонду додаткової оплати праці то у 2020 році склав 18153,84 тис. грн., це на 2444,84 тис. грн., іншими словами це на 15,56 % більше за ніж в минулому зазначеному році. Оплата під назвою заохочувальні та компенсаційні виплати також збільшилися, разом відбулося зрощення, становило приблизно 467 тис. грн., що склало майже 3 %.

Як уже було сказано раніше, найбільшу питому вагу у структурі фонду оплати праці встановлює основна заробітна плата працюючих, яка в 2020 р. відповідала значенню 64,76 %, частка додаткової заробітної плати та заохочувальних компенсаційних витрат майже незмінна 17,75 % та 17,49 %, відповідно.

На протязі досліджувального періоду збільшилась питома вага основної заробітної плати на 0,46 % та додаткової заробітної плати на 0,82%, попри це зменшується питома вага заохочувальних та компенсаційних виплат на 1,28%.

2.3. Аналіз фінансового стану підприємства ПрАТ «Індар»

Для оцінки фінансового стану підприємства першочергово необхідно проаналізувати динаміку балансу підприємства ПрАТ «Індар» за досліджувальний період (табл. 2.10)

Таблиця 2.10

Аналіз динаміки балансу ПрАТ «Індар» за 2019-2020 рр

Статті балансу	Роки		Відхилення	
	2019	2020	абсолют. ±,	відносне, %
Активи				
Основні засоби	81130	123712	42582	52,49
Необоротні активи	122195	131153	8958	7,33
Запаси	193852	228586	34734	17,92
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	181890	231057	49167	27,03
Оборотні активи	455273	516201	60928	13,38
Всього	577468	647354	69886	12,1
Пасиви				
Зареєстрований (пайовий капітал)	80886	80886	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	97279	82156	-15123	-15,55
Власний капітал	229151	213733	-15418	-6,73
Довгострокові зобов'язання:	796	736	-60	-7,54
товари, роботи, послуги	330157	419552	89395	27,08
Короткострокові зобов'язання	347521	432885	85364	24,56
Всього	577468	647354	69886	12,1

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Як видно з таблиці, ми спостерігаємо посилення господарського потенціалу, на що вказує збільшення суми активів на 12,1%. Тобто у досліджувальному підприємстві збільшується обсяг наявного у розпорядженні майна. Сам факт, що активи зростають в умовах скорочення доходу від продажу товарів, вказує на потребу подальшого пошуку резервів оптимізації поточної структури активів.

Також виходячи із даних розрахованих у таблиці 2.11, ми бачимо, що оборотні активи займають найбільшу частку серед усіх інших та складає за звітний рік 516201 тис. грн., ця сума зросла за 2020 рік на 13,38 %. Щодо необоротних активів, то вони склали 131153 тис. грн., що на 7,33 % є більшим показником аніж за минулий рік. А ось основні засоби на ПрАТ «Індар» зросли за останній рік на 52,49 %, що являє собою суму у 42582 тис. грн..

Переходячи до пасивів ми бачимо, що власний капітал порівняно з 2019 і 2020 роком скоротився майже на 7 %, а зниження цього показника вказує на зниження рівня благополуччя власників. Довгострокові зобов'язання скоротились за звітний рік майже на 8 %, що є позитивним явищем для підприємства, але короткострокові зобов'язання майже на 25 % збільшились. Також непокритий збиток знизився на підприємстві за 2020 рік майже на 16%, що становить суму на 15123 тис. грн.. Тільки один показник залишився незмінним за останні два роки – це пайовий капітал, він стабільно залишається на сумі 80886 тис. грн..

Взагалі, на будь-якому підприємстві основним джерелом формування фінансових ресурсів та їх використання є прибуток самого підприємства. Тому важливо переглянути формування та використання прибутку на ПрАТ «Індар». Доцільно буде проаналізувати формування прибутку на досліджувальному підприємстві за останні роки його функціонування (табл. 2.11)

Таблиця 2.11

Формування прибутку ПрАТ «Індар» за 2019-2020 рр.

Показник	Одиниця виміру	Роки			Відхилення 2019/2020 рр.	
		2018 рік	2019 рік	2020 рік	абсолютне ±,	відносне %
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	488585	942470	591543	-350927	-37,23
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	336846	715586	479242	-236344	-33,03
Валовий прибуток	тис. грн.	151739	226884	112301	-114583	-50,50
Прибуток від операційної діяльності	тис. грн.	10450	53571	346	-53225	-99,35
Прибуток до оподаткування	тис. грн.	9851	53335	326	-53009	-99,39
Чистий прибуток	тис. грн.	6217	43017	116	-42901	-99,73

Джерело: розраховано автором на основі [80]

За даними таблиці 2.11, можна зробити висновок, що у 2019 році відбулося найбільше зростання фінансових показників за рахунок збільшення виробництва та реалізації продукції, а чистий прибуток від реалізації збільшився на 453885 тис. грн., що складає 92,90% відносно з 2018 роком. Збільшення обсягу продажів призводить до збільшення постійного обсягу, отже, собівартість реалізованої продукції на 378740 тис. грн..

Валовий прибуток у 2019 році зріс практично на 50%. Прибуток від цієї операційної діяльності у 2019 році зріс порівняно з минулим роком на суму у 43,121 млн грн, за рахунок збільшення валового прибутку та інші операційні доходи.

Чистий прибуток у 2019 році зріс у порівнянні з 2018 роком 36,8 млн грн. Однак відомо, що в 2020 році це спостерігалось тенденція подвійного падіння виробництва та реалізації структури фінансових показників за продуктами також зменшується. Чистий дохід зменшився порівняно з 2019 роком 350927 тис.грн , що склав 37,23%, валовий прибуток досяг 112 301 тис. грн., що на 50,50% менше, ніж у попередньому році. Прибуток від

операційної діяльності зменшився на 53225 тис. грн., що становить 99,35%. Чистий прибуток у 2020 році становить 116 тис. грн., що на 42901 тис. грн., а також на 99,73% менше, ніж минулого року.

Досить відносним показником ефективності будь-якого підприємства є його рентабельність. Враховуючи проаналізовані факти отримання прибутків ПрАТ «Індар», доречним буде оцінити їх рівень та порівняти ефективність використання фінансових ресурсів підприємства (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Показники рентабельності ПрАТ «Індар» за 2019-2020 р

Показник	Одиниця виміру	Роки		Відхилення абсолютне, ±
		2019	2020	
Рентабельність активів,	%	7,59	0,02	-7,58
Рентабельність власного капіталу	%	20,28	0,05	-20,23
Рентабельність діяльності	%	4,56	0,000002	-4,559998
Рентабельність продукції	%	6,01	0,0242	-5,9858

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Відомо, що рентабельність активів компанії вказує на ефективність використання активів у підприємстві для ефективного використання прибутку. Виходячи із даних вказаних у таблиці видно, що рентабельність активів у 2020 році досягала 0,02 %, що майже на 8 % менше за попередній 2019 рік.

А ось, рентабельність власного капіталу показує, яка кількість прибуткових одиниць від усіх видів діяльності підприємства, що припадає на одну гривню власних коштів становить за звітний період. Так у 2020 році на підприємстві ПрАТ «Індар» рентабельність власного капіталу становить 5 копійок, що в порівнянні з 2019 роком показник знизився на 20,23 грн, головним фактором зменшення рівня рентабельності є зниження чистого прибутку фармацевтичного підприємства на 42901 тис. грн.. Окрім цього негативним у діяльності ПрАТ «Індар» є зменшення рентабельності

продукції на 5,98 %, що вказує на неефективну реалізацію продукції на підприємстві.

Для покращення показника рентабельності власного капіталу потрібно знизити на підприємстві виробничі, збутові та інші витрати, що дозволять в подальшому зростання чистого прибутку, так як і активізація роботи з нарощування доходу. Тому доцільним буде працювати в даному напрямку, що дозволить підвищити рентабельність власного капіталу.

Наступним кроком, доцільно буде зробити оцінку фінансового стану досліджуваного підприємства за останні роки з аналізу показників ліквідності, результати представимо у вигляді табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Показники ліквідності ПрАТ «Індар» за 2019-2020 рр.

Показник	Нормативне значення	Роки		Відхилення абсолютне, ±
		2019	2020	
Коефіцієнт покриття	> 1	1,31	1,19	-0,12
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6 - 0,8	0,74	0,66	-0,08
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0 збільшення	0,01	0,02	0,01
Чистий обіговий капітал, тис. грн.	> 0 збільшення	107752	83316	-24436

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Таким чином, згідно даних таблиці 2.13 можна стверджувати, що протягом 2019-2020 років коефіцієнт покриття компанії вищий за норму, що означає, що підприємство має достатню ліквідність для покриття своїх поточних зобов'язань. Щодо коефіцієнта швидкості, то показник знаходиться в межах нормативної величини, а поточні зобов'язання відповідають 0,66 грн високоліквідних оборотних активів на одну гривню.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом досліджуваного періоду в основному не змінився і був нижчим за нормальний рівень (0,1-0,2), якщо термін погашення закінчиться, підприємство не зможе вчасно погасити борги. Щоб обійти це, компанії можуть збільшити кількість своїх найбільш ліквідних активів, залучаючи кредити та продаючи частину своїх надлишкових активів.

Чистий обіговий капітал є показником ефективності діяльності підприємства та його короткострокового фінансового стану. Оскільки даний показник є позитивним і у 2020 році становить 83316 тис. грн, який вказує на те, що у підприємства є достатня сума оборотних активів для погашення поточних зобов'язань. Але на досліджувальному підприємстві є можливим побачити тенденцію зниження за 2020 рік, порівняно з минулим роком чистий оборотний капітал зменшився на 24436 тис. грн., що у свою чергу становить 22,68 %.

Далі доцільно буде проаналізувати показники фінансової стійкості підприємства (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Показники фінансової стійкості ПрАТ «Індар» за 2019 - 2020 рр.

Показник	Нормативне значення	Роки		Відхилення абсолютне, ±
		2019	2020	
Коефіцієнт фінансової незалежності	> 0,5	0,4	0,33	-0,07
Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування)	0,6-1,5	0,66	0,49	-0,17
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,1 збільшення	0,47	0,39	-0,08

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Коефіцієнт фінансової самостійності відображає ступінь незалежності підприємств від зовнішніх позик. Чим вище значення цього показника, тим фінансово стабільніша і незалежна організація. Цей показник не відповідав нормативним значенням протягом аналізованого періоду, що свідчить про те, що ПрАТ «Індар» сильно залежить від зовнішнього кредитування.

Коефіцієнт фінансової стійкості відображає, яка частина активу фінансується зі стійких джерел, тобто частка джерела фінансування, яку компанія може використовувати у своїй діяльності протягом тривалого періоду. Величина цього показника продовжувала знижуватися протягом аналізованого періоду, демонструючи негативну тенденцію і була меншою за нормативне значення.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу відображає частину власного

капіталу, спрямовану на фінансування поточної діяльності. Коефіцієнт спритності акціонерного капіталу вищий за нормальний, але він знизиться в 2020 році, що вказує на зниження мобільності або фінансової стабільності компанії.

Однією із важливих складових оцінки фінансового стану підприємства є аналіз показників ділової активності підприємства, тому доцільним буде їх розрахувати на ПрАТ «Індар» (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Показники ділової активності ПрАТ «Індар» за 2019-2020 рр.

Показник	Нормативне значення	Роки		Відхилення абсолютне, ±
		2019	2020	
Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	2,03	1,22	-0,81
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	збільшення	2,8	1,4	-1,4
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	збільшення	13,07	12,57	-0,5
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	зменшення	28	29	1
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	зменшення	129	257	128
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	збільшення	4,86	2,59	-2,27
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	4,11	2,77	-1,34

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Коефіцієнт оборотності активів у 2020 році значно зменшився при значенні 1,22 важливо зазначити, що цей коефіцієнт є одним з найважливіших показників ефективності використання капіталу, який вказує на швидкість, з якою він перетворюється зі стадії запасів у стадію готової продукції, а продукт перетворюється в пряму грошову форму. З огляду на це, можна сказати, що ця динаміка свідчить про неефективне використання активів досліджуваними фірмами.

Важливою частиною оцінки господарської діяльності підприємства є аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ПАТ «Індар» у 2020 році знизився з 13,07 до 12,57. У той же час терміни виконання зросли, збільшившись на 1 день у

2020 році. Подібна тенденція спостерігалася і у відношенні кредиторської заборгованості. Значення коефіцієнта зменшилося з 2,8 до 1,4, що свідчить про зниження коефіцієнта обслуговування боргу компанії. Так, середній термін погашення боргу (крім банківських зобов'язань) на ПрАТ «Індар» у 2019 році склав 129 днів, а у наступному році термін погашення зобов'язання складав 257 днів.

Оскільки коефіцієнт оборотності товарних запасів у 2020 році знижується, він становить 4,86 у 2019 році та 2,59 у 2020 році, що вказує на збільшення товарних запасів і незавершеного виробництва та/або зниження попиту на готову продукцію. Коефіцієнт оборотності власного капіталу мав тенденцію до зниження 2,77 порівняно з 2019 роком, що свідчить про неефективне використання власного капіталу ПрАТ «Індар».

2.4. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства на ринку експорту

ПрАТ «Індар» є першим підприємством в Україні, що вийшло на ринок експорту лікарських засобів з досить високим рівнем доданої вартості, а саме препаратів з біотехнологічних продуктів і їхньою технологією виготовлення. З виходу на експортний ринок діяльність ПрАТ «Індар» найбільше є направленою на зовнішній ринок готової продукції.

У 2019 році частка експорту в загальному обсязі продажів склала 545,9 млн. грн. становить 80,3% [76]. Згідно з аналізом зовнішнього ринку, проведеним ПАТ «Індар», експортна діяльність компанії домінує і становить основну частку виручки компанії від реалізації інсуліну та супутніх лікарських засобів.

Компанія співпрацює з іноземними партнерами та має розгалужену партнерську мережу в Україні. Завдяки ефективній збутовій діяльності компанія утримує лідируючі позиції на українському ринку інсуліну та

активно освоює зовнішні ринки.

На даний момент продукція компанії відкрила 10 зовнішніх ринків (рис. 2.9) [76].

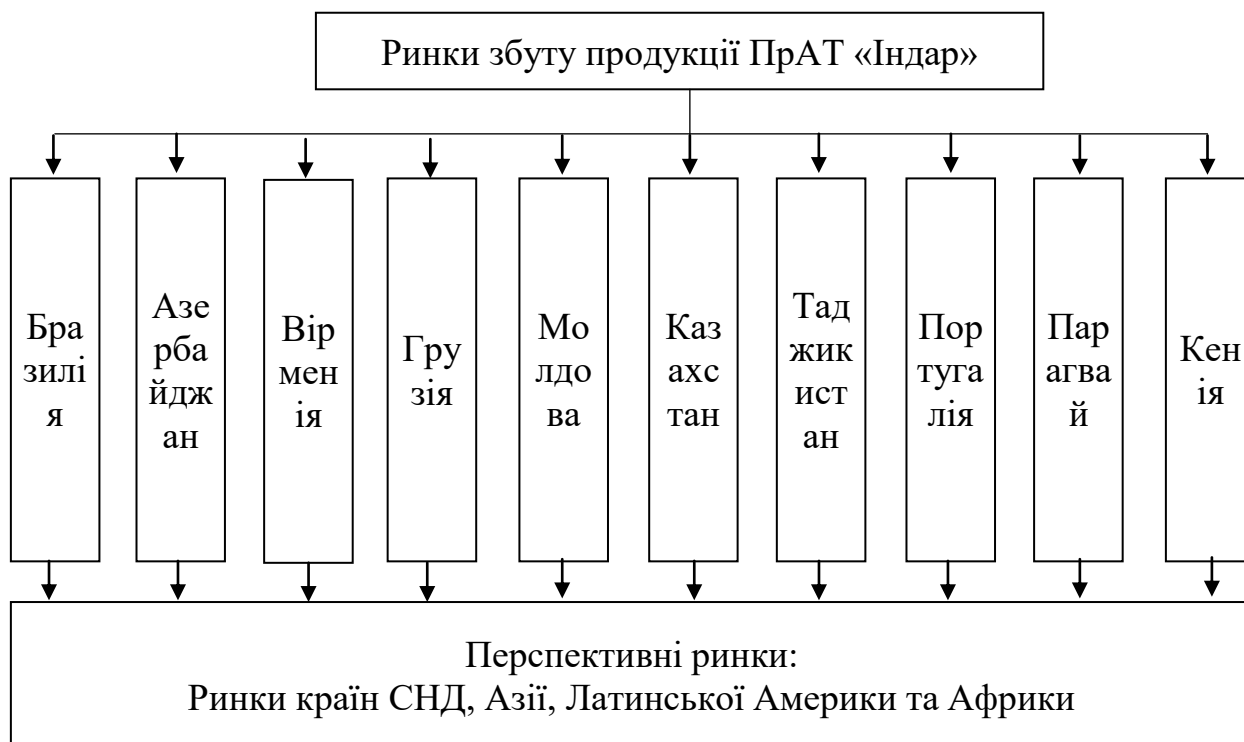

Рис. 2.9 - Ринки збуту продукції

Джерело: розроблено автором на основі [76]

Доцільним буде розглянути дохід від експорту на підприємстві, завдяки чому буде видно стан експорту за 5 останніх років (рис. 2.10)

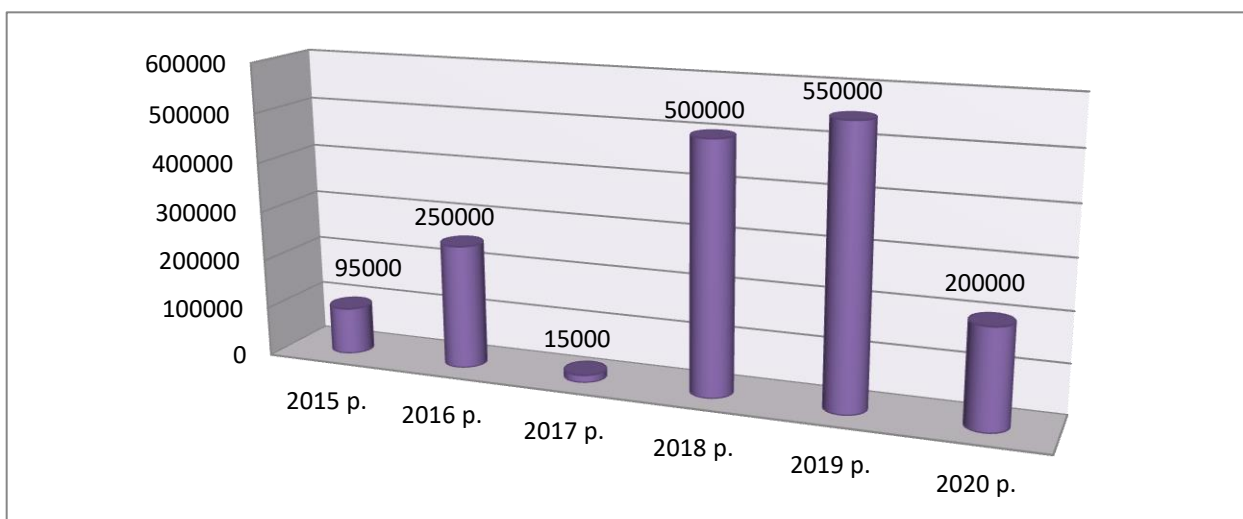

Рис. 2.10 - Кількість доходу від експорту ПрАТ «Індар» за 2015-2020 рр., тис. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [76]

Доцільно буде підкреслити, що найбільший показник зростання експорту продукції являється у 2019 році та становить 5500 тис. грн.. Але у наступному році величина експорту знизилась через загальне зниження обсягу виробництва та самої реалізації продукції, що стало наслідком пандемії у цьому році.

Тепер розглянемо більш детально дохід по конкретних країнах в які експортує ПрАТ «Індар»

Таблиця 2.16

Дохід від експорту ПрАТ «Індар» за 2018-2020 рр.

Країни	2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Бразилія	411 363	92,27	523850	95,25	181889	90,94
Азейбарджан	8 000	1,60	7 500	1,36	10 000	5,00
Вірменія	2 000	0,40	3500	0,64	4 000	2,00
Грузія	9 000	1,80	5 000	0,91	1000	0,50
Молдова	5 000	1,00	250	0,05	1000	0,50
Казахстан	4 500	0,90	1 500	0,27	850	0,43
Таджикистан	9 000	1,80	7 000	1,27	750	0,38
Португалія	900	0,18	700	0,13	350	0,18
Парагвай	0	0	0	0	83	0,04
Кенія	0	0	0	0	78	0,04
Естонія	0	0	450	0,08	0	0
Кот-Дівуар	0	0	250	0,05	0	0
Киргизстан	150	0,03	0	0	0	0
Індія	87	0,02	0	0	0	0
Разом	450 000	100	550 000	100	200000	100

Джерело: розроблено автором на основі [76]

Виходячи із розрахунків бачимо, що найбільшу кількість фармацевтичних препаратів експортує ПрАТ «Індар» до Бразилії. Так у 2020 році дохід від експорту лікарських препаратів до Бразилії становив 181889

тис. грн., що на 341961 тис. грн. менше за минулий рік. У 2019 та 2020 рр. не проводився експорт продукції до Киргизстану та Індії. Але у 2019 році лікарські препарати ПрАТ «Індар» експортувались до Кот-Дівуар та Естонії, а у звітньому році – до Кенії, та Парагвай.

Доцільно буде відзначити, що на зовнішньому ринку ПрАТ «Індар» реалізує значно більший обсяг фармацевтичних препаратів, ніж націлює виробництво на внутрішній ринок збуту (рис. 2.11).

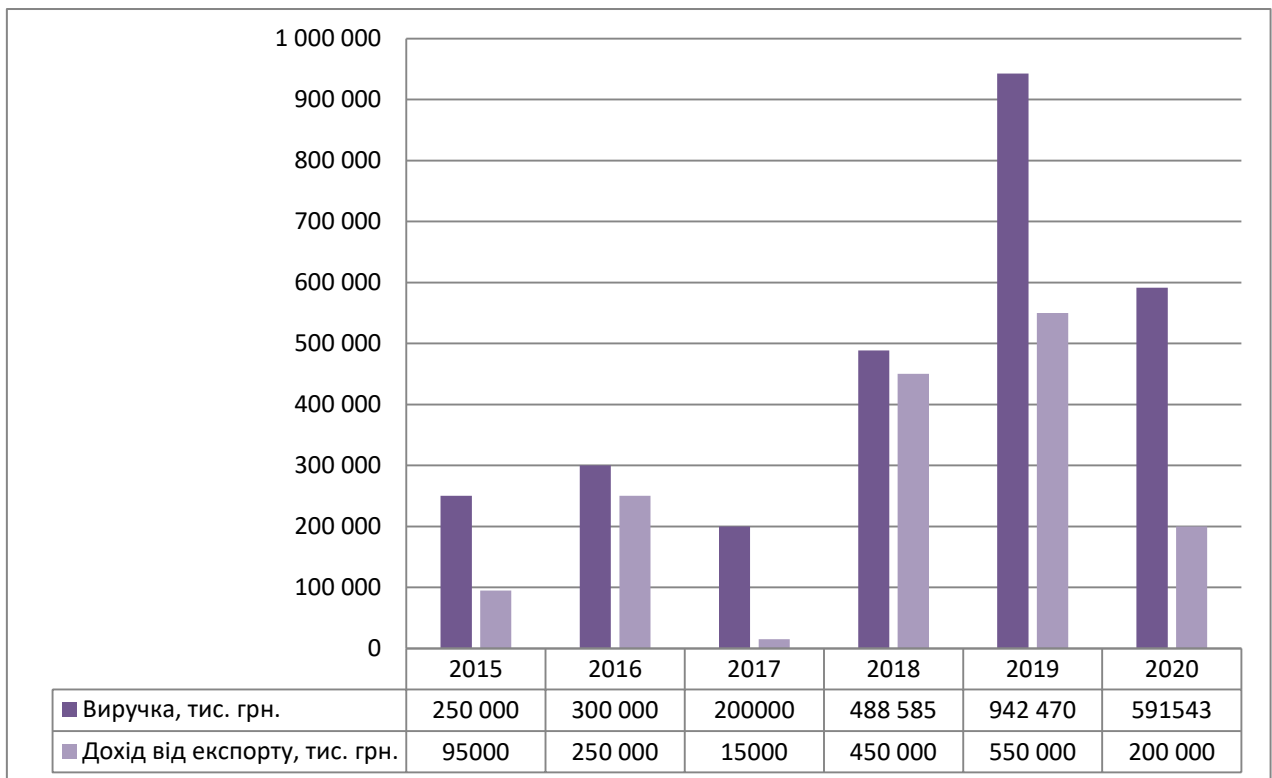

Рис. 2.11 - Вміст доходу від експорту у виручці ПрАТ «Індар» за 2015-2020 рр.

Джерело: розроблено автором на основі даних [76]

Так наприклад у 2018 році, дохід від експорту складав 450000 тис. грн., коли виручка становила 488585 тис. грн., у 2019 році дохід від експорту складав 550000 тис. грн., коли виручка складала 942470 тис. грн.. Проте у 2020 році виручка становила 592543 тис. грн., а дохід від експорту лише 200000 тис. грн., причиною цьому стала епідемія COVID-19.

Тому доцільним буде розглянути більш детально наслідки пандемії, а саме як змінились основні техніко-економічні показники експортної діяльності ПрАТ «Індар» (табл. 2.17)

Таблиця 2.17

**Основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Індар»
за 2019 - 2020 рр.**

Найменування показника	Роки		Відхилення	
	2019	2020	абсолют., ±	відносне, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	550000	200000	-350000	-63,6
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	46299	59772	13473	29,1
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	330356	357379	27023	8,2
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	123766	129224	5458	4,4
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	417597	279664	-137932	-33
Адміністративні витрати, тис. грн.	35423	34683	-740	-2,1
Витрати на збут, тис. грн.	70021	31103	-38918	-55,6
Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції, тис. грн.	105444	65787	-39658	-37,6
Інші операційні витрати, тис. грн.	19376	49629	30253	156,1
Інші операційні доходи, тис. грн.	23679	50079	26400	111,5
Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	132403	65540	-66864	-50,5
Прибуток (збиток) від операційної діяльності, тис. грн.	31263	203	-31059	-99,4
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	25104	68	-25036	-99,7
Витрати на 1 грн. продукції, коп.	55	58	3	5,3
Рентабельність продажу, %	4,56	0,03	x	
Рентабельність продукції, %	6,01	0,02	x	
Рентабельність активів, %	7,60	0,02	x	
Рентабельність власного капіталу, %	20,28	0,05	x	

Джерело: розроблено автором на основі [76]

Виходячи із розрахунків видно, що рентабельність усіх показників значно зменшилась, як і на внутрішньому і на зовнішньому ринку. Відбулось значне зменшення фінансових показників, це сталося за рахунок зменшення обсягів виробництва та реалізації продукції, що є наслідком пандемії, яка була перешкодою вихід на всесвітній ринок. Взагалі експорт на підприємстві займає вагоме місце, тому доцільним буде його розширення.

Висновки до розділу II

Історія створення підприємства почалась з 29.01.1997 року, а саме створення єдиного в Україні заводу з повноцінним технологічним циклом виробництва інсулінів, з чого і пішла сама назва «Індар».

На протязі наступного року працівники заводу новоствореного підприємства вирішили завдання у всіх можливих напрямках, щоб забезпечити повноціну роботу ПрАТ «Індар». В цей період було покладено вагомий внесок у фармацевтику, а саме у перші наукові розробки з виробництва високоочищених субстанцій та нових лікарських засобів.

Вже у 21.06.1999 році підприємство «Індар» було введено в дію. Кожного року виробничі потужності на заводі йшли до збільшення. А головним кроком у розвитку підприємства є власна технологія виробництва рекомбінантного інсуліну. У 2000 році ПрАТ «Індар» розпочав випуск власних торгових марок препаратів під назвами:

- «Худомар» (інсуліни людини рекомбінантні),
- «Монодар» (інсуліни свинячі монокомпонентні),

Крім цих фармцевтичних препаратів є наявні у підприємства лікарські засоби, такі як антикоагулянти (гепарин) та гемостатичні препарати (протаміну сульфат).

Доцільно буде відзначити, що на зовнішньому ринку ПрАТ «Індар» реалізує значно більший обсяг фармацевтичних препаратів, ніж націлює

виробництво на внутрішній ринок збуту. Так наприклад у 2018 році, дохід від експорту складав 450000 тис. грн., коли виручка становила 488585 тис. грн., у 2019 році дохід від експорту складав 550000 тис. грн., коли виручка складала 942470 тис. грн.. Але у 2020 році виручка складала 592543 тис. грн., а дохід від експорту всього лиш 200000 тис. грн., причиною цьому стала пандемія COVID-19. Тому буде доцільним розширити ринки експорту в перспективні країни, такі як: СНД, Азії, Латинської Америки та Африки.

РОЗДІЛ III. ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ІНДАР»

3.1. Шляхи удосконалення формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві ПрАТ «Індар»

Основним завданням оцінки та аналізу фінансового стану підприємства є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, допомога в пошуку правильних управлінських рішень для покращення фінансового стану підприємства та запобігання його банкрутству.

Існує багато способів підвищення ефективності бізнесу, а саме:

- вибір ефективних методів управління фінансовою діяльністю підприємства;
- підвищення та активізація ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності;
- оптимізація поточних витрат;
- підвищення конкурентоспроможності продукції.

Використання цих та інших шляхів, які сприяють підвищенню ефективної діяльності підприємства, наприклад, розробка стратегії маркетингу, правильна оцінка фінансового стану та результатів діяльності підприємства і залучення додаткових капіталовкладень - шлях до прибуткової та ефективної діяльності підприємства.

Одним із основних шляхів покращення фінансової ситуації є мобілізація внутрішніх резервів компанії – явних і неявних.

Необхідно знайти резерви, які можна використати для подальшого покращення фінансового стану бізнесу, що можливо здійснити завдяки ретельного аналізу усіх складових його діяльності [81].

Покращення фінансового стану підприємства є можливим за рахунок зменшення вихідних та збільшення вхідних грошових потоків. Збільшення розмірів вхідних фінансових потоків є можливим за допомогою:

- продажу частини основних фондів;
- збільшення виручки від реалізації;
- рефінансування дебіторської заборгованості.

Скорочення вихідних грошових потоків можливе за рахунок:

- зниження витрат, які відносяться на собівартість продукції;
- зниження витрат, які покривають за рахунок прибутку.

Основним заходом покращення фінансового стану є збільшення виручки від реалізації. В свою чергу розмір виручки від реалізації залежить від:

- обсягів реалізації продукції;
- ціни одиниці продукції, що реалізується [81].

Для збільшення обсягів реалізації, необхідним є активізування збутової діяльності будь-якого підприємства. Збут можна стимулювати різноманітними методами. Потрібний результат можна отримати помірними зменшеннями цін, наданням знижок покупцям і застосуванням масової реклами. До кожного потрібен свій підхід, щодо збільшення обсягів реалізації. Тип заходів залежить від особливостей конкретного підприємства та обраної ним стратегії маркетингу.

Також одним із важливих шляхів удосконалення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів. Це:

- сукупність заходів, пов'язаних зі зміною структури та складу активів балансу;
- проведення реструктуризації активів підприємства;
- перетворення в грошову форму наявних матеріальних та фінансових активів підприємства [82].

Внутрішні резерви підприємства складаються з явних та прихованих. Виявлення явних резервів здійснюється через ліквідацію: втрат окремих видів ресурсів, перевищення норм їх витрачання.

Особливу увагу необхідно звернути увагу на приховані резерви.

Приховані резерви — частина капіталу, що ніяк не відображена в Балансі. Розмір прихованих резервів балансу дорівнює різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною вартістю.

Шляхами удосконалення фінансового стану підприємства через виявлення прихованих резервів є: здача в оренду основних фондів, які не використовуються повною мірою у робочому процесі; використання зворотного лізингу [83].

Але найбільш перспективним на сьогодні для ПрАТ «Індар», буде експортне розширення ринку, враховуючи, що на зовнішньому ринку підприємство реалізує значно більший обсяг продукції, ніж направляє на внутрішній.

Тому надалі буде запропонована диверсифікація, як напрям удосконалення. Більш детально про цей метод і чому він пропонується, розглянуто в наступному підрозділі.

3.2. Диверсифікація як напрям удосконалення формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві ПрАТ «Індар»

Багато експертів називають фактором диверсифікації появу нових технологій. Нові технології «відкривають» нові ринки. З появою нових технологій різноманітні підприємства мають нові цехи на нульовій точці життєвого циклу: такі організації використовують свої внутрішні інвестиційні ресурси для розробки нових технологій. Диверсифікація іноді призводить до розвитку нових технологій. Очевидно, що стартова вартість

ПрАТ «Індар» висока не тільки для розробки нових технологій, а й для працівників. У цьому випадку в кращому становищі знаходяться компанії з фінансовим запасом міцності. Тому можливість нових технологічних форм, безсумнівно, є фактором диверсифікації. Наразі ПрАТ «Індар» розробляє нові інфузійні розчини та інноваційні біотехнологічні ліки.

Притаманна диверсифікації ПрАТ «Індар» – зниження рівня ризику та дотримання принципу рівномірного розподілення коштів. Це стратегічне рішення досліджуваного нами підприємства щодо розподілу ресурсів компанії та розширення асортименту продукції для нових ринків. Тут важливий наступний фактор – наявність фінансових ресурсів, які неможливо використати для розвитку основного бізнесу. Тому для диверсифікації можуть бути використані «зайві» фінансові ресурси.

Протягом двох трьох років препарати «Індар» активно виходять на зовнішній ринок. Підприємство одне із перших отримало Національний сертифікат GMP, який має бразильський GMP (ANVISA) та розпочала процес отримання європейського сертифікату GMP. Інсуліни досліджувального підприємства зареєстровані у Молдові, Казахстані, Ємені, Сирії, Іраку та Йорданії. Також ведуться переговори щодо продажу інсуліну на загальний ринок країн Південної Америки, у яких розповсюджується дія бразильського сертифікату GMP ANVISA. Таким чином, ПрАТ «Індар» пропонується стратегія географічної диверсифікації збуту у напрямку країн об'єднання Південної Америки, що дозволить краще використовувати виробничі потужності. [77]

Процес планування експорту ПрАТ «Індар» формується на основі: збору, побудови та інтерпретації ринкової інформації; формування прогнозу збуту на основі досліджувальної інформації; розробки планів збуту на основі прогнозів збуту та внутрішніх резервних лімітів. та їх впровадження. Отже, сценарій системи прогнозування та планування експорту представимо нижче (рис. 3.1).

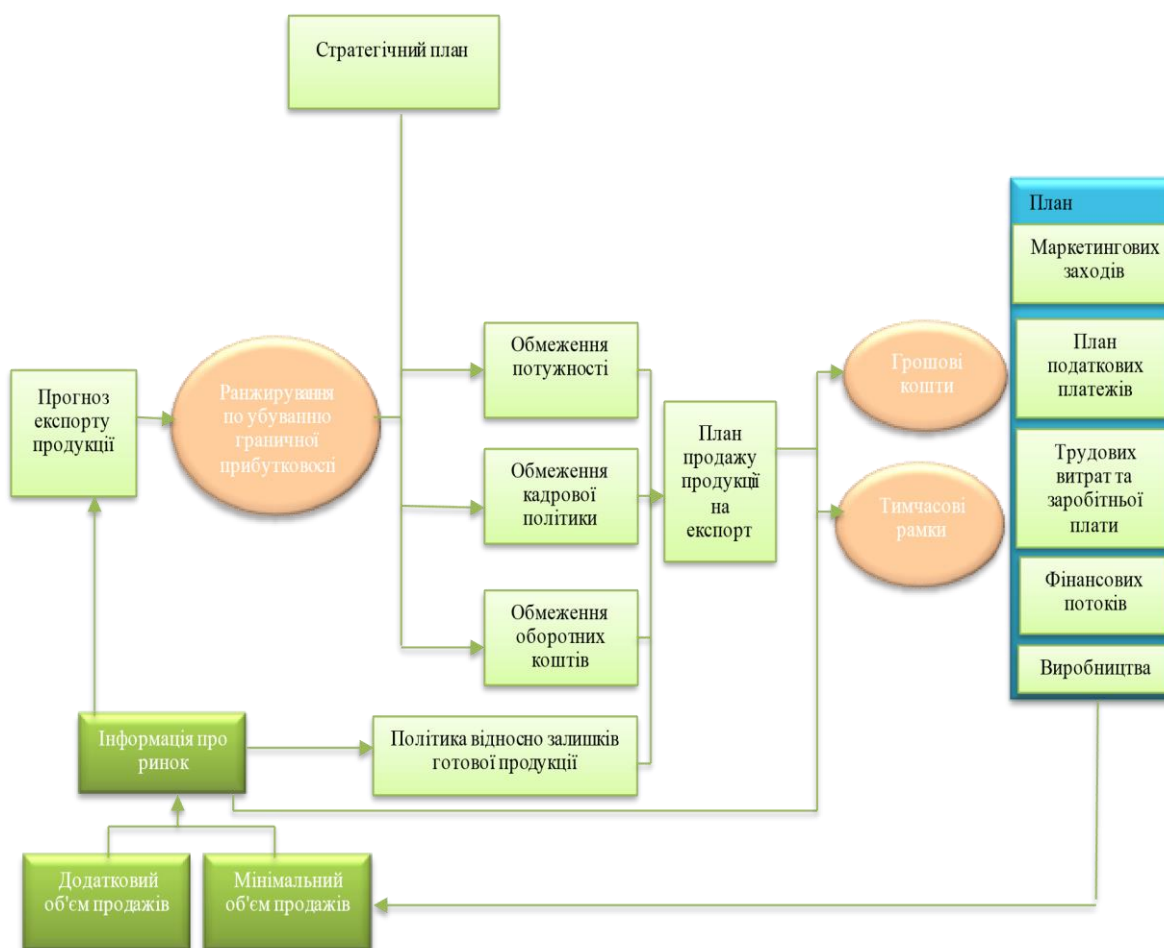

Рис. 3.1 - Схема прогнозування і планування експорту ПрАТ «Індар»

Джерело: складено автором за даними [65]

Наведений вище рисунок структурованих блоків інформації має дозволити створити прогноз збуту для визначення максимально можливого обсягу експорту ПАТ «Індар» при заданому рівні цін та конкуренції на експортному ринку. Прогноз збуту є основним документом для складання плану реалізації експортної продукції. При розрахунку витрат на збут експортної продукції необхідно враховувати, що ці витрати пов'язані зі збутом продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема:

- затрати на експлуатацію цехів, які пов'язані зі збутом продукції;
- затрати на утримання, ремонт та експлуатацію основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів, пов'язаних зі збутом продукції;
- затрати, пов'язані з транспортуванням, перевантаженням та страхуванням готової продукції;

- затрати на виконання передпродажних та рекламних заходів та на дослідження ринку (маркетингу);
- затрати на зберігання, навантаження, розвантажування й пакування продукції;
- податки на збори;
- інші витрати, пов'язані із збутом продукції.

Виходячи з обсягів виробництва постачання ПрАТ «Індар» на 2020 р. складає:

- короткої тривалості дії препаратів інсуліну - 102326 од.;
- середньої дії - 14501 од.;
- препаратів інсуліну комбінованих комбінованої тривалості дії – 16416 од.

Загальний ринок країн Південної Америки, на території яких розповсюджується дія бразильського сертифікату GMP ANVISA, як правило, знаходяться в приморських регіонах, тому постачання здійснюється традиційним морським шляхом.

Отже, за договором товар експортується на умовах (FCA). Витрати на пакувальні матеріали для товарів, які задіяні в операціях експорту ПрАТ «Індар» наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Витрати на пакувальні матеріали ПрАТ «Індар» на 2021 р., грн.

Пакувальні матеріали	Препарати інсуліну			Всього
	короткої тривалості	середньої тривалості	комбіновані	
Планований обсяг постачання, од.	102 326	14 501	16 416	133 243
Кількість тари, 30кг.	853	121	137	1 111
Ціна тари, грн.	5,0	5,0	5,0	15
Кількість європалетів, од	43	6	7	56

Продовження таблиці 3.1

Ціна європаллети, грн.	27	27	27	81
Пакувальна плівка, м ²	258	36	42	336
Ціна плівки, грн.	17	17	17	51
Всього витрат на пакувальні матеріали	9 812	1379	1 588	12 779

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Згідно з розрахунків, всього витрати на пакувальні матеріали за видами експортованої продукції складатимуть 12779 грн. А найбільші витрати займають препарати інсуліну комбінованої тривалості дії – 1588 грн., за ними ідуть препарати середньої тривалості на 1379 грн. та наступні короткої на суму 9812 грн.

Необхідно видати заробітну плату працівникам зі збуту, які будуть задіяні в експорті ПрАТ «Індар». Наведемо її розрахунок у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Оплата заробітної праці робітникам зі збуту, які задіяні експорті
ПрАТ «Індар» на 2021 р., грн.**

Показники	Дія препаратів інсуліну			
	короткої тривалості	середньої тривалості	комбінованої тривалості	Всього
Запланований обсяг постачання, од.	102 326	14 501	16 416	133 243
Обсяг виконаних робіт, год	2149	305	345	2799
Розцінка, грн./ год.	25	20	20	65
Всього	53 725	6 100	6 900	66 725

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Отже, фонд оплати роботи працівникам зі збуту, які були задіяні в операціях експорту складає всього 66725 грн. А найменше займає показник короткої тривалості дії інсуліну (53725 грн.), найбільше становить сума 6900 грн. за коротку і тривалу дію та середня сума являється в 6100 грн. за препарат середньої дії.

Так як підприємство виходить на новий ринок, йому необхідно заявити про себе, тобто прорекламувати себе. Також це займає вагоме значення для формування фінансового стану підприємства, яка здійснюватиметься працівниками відділу реклами ПрАТ «Індар», тому визначимо на неї витрати (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Витрати на рекламу ПрАТ «Індар» на 2021 р., грн.

Показники	Дія препаратів інсуліну		
	короткої тривалості	середньої тривалості	комбінованої тривалості
Планований обсяг постачання, од.	102 326	14 501	16 416
Матеріальні витрати, грн.	5 000		
Витрати на оплату праці	10 000		
Відрахування на соціальні заходи	3 750		
Амортизація	500		
Всього	19 250		

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Як бачимо за даними розрахунків витрати на рекламу найбільше займатиме показник на витрату праці (10000 грн.), а найменше амортизація (500 грн). Всього затрати підприємства складатимуть 19250 грн.

Так як працівникам необхідно буде виїхати закордон, для реклами на загальний ринок країн Південної Америки, потрібно розрахувати затрати на відрядження робітників, що будуть задіяними в експорті продукції ПрАТ «Індар» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Затрати на відрядження робітників задіяних в експорті продукції ПрАТ «Індар», грн.

Показники	Сума, грн.

Кількість днів	20
Добові, грн.	540
Витрати на транспорт, грн.	10300
Витрати на оренду житла, грн.	2700
Всього, грн.	23800

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Виходячи із розрахунків, ми бачимо, що відрядження працівників на 20 днів обійдеться для підприємства в 23800 грн, враховуючи витрати на транспорт, оренду житла та добову зарплату.

Якщо підприємство хоче експортувати свої товари на новий ринок, йому потрібно буде врахувати витрати на утримання основних засобів, які в подальшому будуть задіяні в операціях експорту (табл. 3.5).

Таблиця 3.8

Витрати на утримання основних засобів на 2021 р., грн.

Показники	Сума
Операційна оренда	1 500
Страховання	320
Амортизація	300
Ремонт на технічне обслуговування	2 500
Витрати щодо комунального обслуговування	500
Послуги підрядних організацій	2 000
Всього	7 120

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Розрахувавши потрібні данні, видно, що ремонт на технічне обслуговування займатиме найбільшу частку затрат у сумі 2500 грн. Також вагоме місце займають витрати на послуги підрядних організацій (2500 грн) та операційна оренда (1500 грн). А найменше становитиме страхування основних засобів на суму 300 грн. Разом витрати на утримання складатимуть 7120 грн.

Так як транспортування проводитиметься морськом шляхом необхідно розрахувати постачання контейнера. Виходячи із попередніх розрахунків,

вартість транспортування повного контейнера (Full Container Load), враховуючи всі витрати, з міста Одеса до Бразилії, а саме до порту в місті Сальвадор складатимуть 53 695 грн.

Проаналізуємо формування витрат на збут експортованої продукції ПрАТ «Індар» (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

**Формування витрат на збут експортованої продукції ПрАТ «Індар»
на 2021 р., тис.грн.**

Показники	Тривалість дії препаратів інсуліну			Всього
	короткої тривалості	середньої тривалості	короткої та середньої тривалості	
Витрати на пакувальні матеріали	9,8	1,4	1,6	12,8
Оплата роботи працівникам зі збуту	53,7	6,1	6,9	66,7
ЄСВ				14,7
Витрати на рекламу				19,3
Витрати на відрядження				23,8
Витрати на утримання основних засобів				7,1
Витрати на транспортування				54
Всього				198,4

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Отже, за результатами розрахунку можна зробити висновок, що собівартість реалізації експортної продукції ПАТ «Індар» становитиме 183700 грн. Якщо поділити суму на обсяг виробництва, то собівартість реалізації становить $198400 / 133243 = 1,49$ грн. за 1 одиницю продукції.

Також за даними розрахованими в таблиці, ми бачимо, що в структурі собівартості реалізації експортної продукції ПАТ «Індар» найбільшу питому вагу займають вартість пакувального матеріалу та транспортна вартість, за препарати трьох видів тривалості дії.

Після здійснених нами розрахунків, слід розробити можливі прогнози обсягів продажу при географічній диверсифікації збуту на досліджувальному підприємстві (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Прогноз виручки від експорту ПрАТ «Індар» на 2022- 2026 рр., тис. грн.

Показник	Роки					
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік
Обсяг реалізації, в натуральному вимірі, од., в тому числі:	133 244	133 244	133 244	133 244	133 244	133 244
препарати інсуліну короткої тривалості дії	102 326	102 326	102 326	102 326	102 326	102 326
препарати інсуліну середньої тривалості дії	14 501	14 501	14 501	14 501	14 501	14 501
препарати інсуліну комбінованої тривалості дії	164 16	16 416	16 416	16 416	16 416	16 416
Ціна продажу, дол. США / од., в тому числі:						
препарати інсуліну короткої тривалості дії	6,2	6,2	6,5	6,5	6,8	6,8
препарати інсуліну середньої тривалості дії	8,7	8,7	9,1	9,1	9,6	9,6
препарати інсуліну комбінованої тривалості дії	16,5	16,5	17,3	17,3	18,2	18,2
Курс долара США	28	28,3	28,6	28,9	29,2	29,5
Виручка від експорту, тис. грн.	28 880	29 190	30 919	31 243	33 107	33 447

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Після проведених розрахунків ми бачимо, що за 2021 рік можна було б отримати виручку від запропонованого експорту в розмірі 28880 тис. грн. А у 2022 році прогнозований обсяг продажу ПрАТ «Індар» складатиме 29190 тис. грн., з урахування підвищення курсу долара. Таким чином на подальші роки продаж буде збільшуватись і становити 30919 тис. грн за 2023 рік , 31243 тис. грн – 2024 рік, 33107 тис. грн – 2025 рік та прогноз за 2026 рік - 33447 тис. грн.

Після прогнозування даних про продажі на зовнішніх ринках ми надамо економічну основу для прийнятого рішення при виборі стратегії ПрАТ «Індар».

Рішення про географічну диверсифікацію ПрАТ «Індар» прийнято на основі фінансового планування як невід'ємної частини бізнес-плану проекту географічної диверсифікації ПрАТ «Індар» у країнах

Тепер буде доцільним провести прогноз ефективності використання географічної диверсифікації ПрАТ «Індар» на 2022-2026 рр. (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Прогноз ефективності географічної диверсифікації ПрАТ «Індар» на 2022-2026 рр., тис. грн.

Показник	Роки					
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік
Виручка від експорту	28 880	29 190	30 919	31 243	33 107	33 447
Собівартість продукції	15 595	15 471	16 727	16 965	18 043	18 296
Витрати на збут	183,7	192,9	202,5	212,6	223,2	234,4
Повна собівартість експортної продукції	15 778,7	15 663,9	16 929,5	17 177,6	18 266,2	18 530,4
Ефективність експорту	13 101,3	13 526,1	13 989,5	14 065,4	14 840,8	14 916,6
Коефіцієнт ефективності експорту	2,20	2,16	2,21	2,22	2,23	2,24

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Показник ефективності експорту вказує на результати діяльності підприємства і розраховується як різниця між обсягом випуску продукції на експорт і витратами на її виробництво.

$$\text{Ефективність експорту 2020 р.} = 28880 - 15778,7 = 13101,3$$

Експорт продукції є ефективним, якщо експортний дохід є вищим експортних затрат. Ці дані відображає базовий коефіцієнт ефективності експорту (Еек):

$$\text{Еек}_{2021} = \frac{\text{ОРе}}{\text{Се} + \text{Внз}}$$

Де:

$E_{ек}$ - базовий коефіцієнт ефективності експорту;

$O_{ре}$ - обсяг експортної реалізації;

C_e - собівартість продукції;

$V_{нз}$ – витрати на збут.

$$E_{ек_{2021}} = \frac{28880}{15595 + 183,7} = 2,20$$

Якщо значення $E_{ек}$ є більшим за 1, то експорт є ефективним для підприємства. А чим більше значення коефіцієнту, тим вище ефективність експорту товарів на ринку.

Згідно з даних табл. 3.11 виручка від експорту зросте в основному за рахунок зростання курсу долара США, а собівартість реалізації експортованої продукції також коригується на курс. Так як долар з кожним роком росте, це є позитивним для підприємства. У вартість ПАТ «Індар» входить завантаження першого вантажу, доставка до первинного перевізника, а також враховується вартість реалізації.

Вплив експорту буде пропорційним зростанню доходів і витрат. Товар експортується, якщо експортний дохід перевищує вартість експорту. Коефіцієнт ефективності експорту очікується на рівні 2,20, що свідчить про те, що проект географічної диверсифікації збуту значно підвищить ефективність ПАТ «Індар».

У стратегічному управлінні розробка сценаріїв розвитку набула найбільшого поширення. Вони знаходяться десь посередині між експертними методами та методами моделювання. П. Шварц, один із найвідоміших експертів у сфері розробки сценаріїв розвитку підприємства, визначає сценарій як «інструмент для організації розуміння альтернатив середовищу розробки, які повинні диктувати розвиток підприємства, з іншого боку, це допоможе нам перетворити наші очікування (мрії) у наше справжнє майбутнє».

Побудова сценарію — це один із методів прогнозування, який ґрунтується на побудові послідовності станів прогнозованого об'єкта для різних прогнозів зміни фону, де розташований об'єкт.

Отже, необхідно розрізнити два аспекти в можливих сценаріях прогнозування ефективності діяльності ПрАТ «Індар»:

- визначення та оцінювання головних параметрів розвитку об'єктів сценарного прогнозування;
- ствердження, що людина своїми рішеннями може вплинути на свій розвиток у майбутньому.

Як показав світовий досвід, більшість інформації для керівників стратегічних рішень в організаціях усіх видів отримують зі сценаріїв, розроблених окремими експертами та консалтинговими та аналітичними фірмами.

Тому спосіб написання сценарію — це логічний опис послідовного процесу з урахуванням конкретної ситуації. Сценарій - опис майбутнього на основі істинних припущень. В основному план базується на певних техніко-економічних характеристиках і показниках основного виробничого процесу та науковому обґрунтуванні вирішення проблеми. Згідно з його описом, сценарій є накопичувачем вхідної інформації, на якій має базуватися реалізація стратегії дослідження. Отже, готовий сценарій слід ретельно проаналізувати.

Складання сценарію включає в себе такі етапи:

- структурування і формулювання питання;
- з'ясування і групування сфер впливу;
- визначення показників майбутнього розвитку подій зовнішнього середовища підприємства;
- формування і добір припущень щодо майбутнього розвитку;
- порівняння прогнозних показників майбутнього стану середовища з припущеннями про їх розвиток;
- з'ясування наслідків впливу руйнівних подій.

З огляду на те, як використовувати прогнози експертів щодо економічного розвитку України та результати досліджень у сфері написання сценаріїв, можна сформулювати три можливі сценарії розвитку конкурентного середовища ПрАТ «Індар» на макrorівні та мікрорівні (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

Імовірні сценарії розвитку подій у макросередовищі ПрАТ «Індар»

Показник стану макросередовища	Сценарій		
	Оптиміст.	Реаліст.	Песиміст.
Приріст ВВП	0,5 %	-1,5	-4,5 %
Валові інвестиції	-12%	-4%	-8%
Експорт	-1,9%	+1,9%,	-1%
Імпорт	+2,5 %	-1,5%	+1%
Інфляція (річний процент)	5%	7%	9%
Ставка податку на прибуток	16%	16%	19%
Норми амортизаційних відрахувань	15%	30%	10%
Нарахування на заробітну плату	20 %	22 %	24 %
Форс-мажорні обставини	Дуже вірогідні	Маловірогідні	Вірогідні
Депозит %	22 %	17,3 %	12 %

Джерело: розроблено автором на основі [80]

Усі фактори макросередовища безпосередньо впливають на події в мікросередовищі ПрАТ «Індар», оскільки вони взаємопов'язані та повинні враховуватися при складанні корпоративних бюджетів та прогнозів. Також вагомо знецінює залишок грошових коштів на рахунку підприємства приріст рівня інфляції, приріст ставок податку на прибуток, зниження чистого прибутку та перешкодження його подальшому розвитку, підвищення заробітної плати також зниження рівня чистого прибутку, що дуже важливо для компанії. Попит на послуги прямо пропорційний прибутковості та

грошового потоку бізнесу. Тому негативні зміни цих факторів призведуть до збільшення відтоку капіталу з підприємств, чого слід очікувати. Зміни депозитних ставок безпосередньо впливають на рівень фінансових доходів бізнесу та доцільність інвестування вільних коштів у певні фінансові інструменти.

Ідея створення цілісної системи ПрАТ «Індар», включаючи її цілі, середовище, використовувані ресурси, прийняті та прийняті рішення, а також усі найважливіші елементи системи управління, для яких розробляються сценарії, у їх взаємозв'язку та взаємна опора.

Ця ідея дає змогу визначити системи управління підприємством та їх найважливіші підсистеми з точки зору часу, простору та групових інтересів, пов'язаних із функціонуванням системи. Важливо визначити закони, закономірності, правила та обмеження, за якими функціонує досліджувана система.

З метою прогнозування тенденцій економічної ефективності ПрАТ «Індар» при реалізації запропонованих заходів було обрано показники, які найбільше впливають на формування та використання фінансових ресурсів підприємства, та визначено основні можливі сценарії на 2021-2026 роки. Тому, використовуючи попередні дані, доцільно сформулювати песимістичний план виручки та фінансових показників ПАТ «Індар» на наступні майбутні шість років.

Отже, таким чином є можливі сценарії розвитку подій, для покращення фінансового управління, у мікросередовищі в географічно різноманітному ПрАТ «Індар» представлені в таблиці. 3.13.

Таблиця 3.13

Можливі сценарії розвитку у мікросередовищі ПрАТ «Індар»

Показник стану мікросередовища	Базовий	Сценарії		
		Песимістичний	Оптимістичний	Найможливіший
Курс \$	28	29	28	28,5

Продовження таблиці 3.13

Коефіцієнт завантаження на рік	0,95	0,92	0,97	0,95
Ціна продукції, в тому числі:				
Препарати інсуліну короткої тривалості дії	6,2	6	6,8	6,2
Препарати інсуліну середньої тривалості дії	8,7	8	9,6	8,7
Препарати інсуліну комбінованої тривалості дії	16,5	16	18,2	16,5
Прогноз зміни показників на 5 років				
Прогноз зміни цін на продукцію, %	-	+0,3%	+5,0%	+1,0%
Зміна ставок податку на прибуток, %	18%	+1,0%	-2,0%	-
Зростання курсу долара, %	-	+10,0%	+3,0%	+5,0%

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Тому, роблячи песимістичний прогноз доходів і витрат, необхідно враховувати такі фактори: негативно впливають макропоказники, курси зростають, і з цим пов'язана більшість показників підприємства, зокрема продажі та закупівлі сировини та обладнання.

В подальшому необхідно переглянути варіанти розвитку подій на підприємстві, для кращого розуміння розвитку управління та найвигіднішого використання фінансових ресурсів на ПрАТ «Індар». Тому далі будуть наведені розрахунки за оптимістичним, найнайвірогіднішим та песимістичним варіантом розвитку подій на підприємстві.

Розглянемо більш детально оптимістичний прогноз формування фінансових ресурсів за допомогою експорту товарів на новий ринок на ПрАТ «Індар» (табл. 3.14).

Таблиця 3.14

Прогноз за оптимістичним варіантом формування фінансових ресурсів

Показник	Роки					
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік
Обсяг реалізації, од, в тому числі:	119918	119918	119918	119918	119918	119918
Препарати інсуліну короткої тривалості дії	92093	92093	92093	92093	92093	92093
Препарати інсуліну середньої тривалості дії	13051	13051	13051	13051	13051	13051
Препарати інсуліну комбінованої тривалості дії	14774	14774	14774	14774	14774	14774
Ціна продажу, дол. США /, в тому числі:						
Препарати інсуліну короткої тривалості дії	6,8	6,8	7,1	7,1	7,5	7,5
Препарати інсуліну середньої тривалості дії	9,6	9,6	10,1	10,1	10,6	10,6
Препарати інсуліну комбінованої тривалості дії	18,2	18,2	19,1	19,1	20,1	20,1
Курс долара США	28	28,6	29,2	29,8	30,4	31
Виручка від експорту, тис. грн.	28571	29184	31181	31822	34230	34906
Собівартість продукції, тис. грн.	17143	17510	18709	19093	20538	20944
Витрати на збут, тис. грн.	202,1	202,1	202,1	202,1	202,1	202,1
Повна собівартість експортної продукції, тис. грн.	17345,1	17712,1	18911,1	19295,1	20740,1	21146,1
Ефект експорту, тис. грн.	11225,9	11471,9	12269,9	12526,9	13489,9	13759,9
Коефіцієнт ефективності експорту	2,55	2,54	2,54	2,54	2,54	2,54

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Виходячи із даних таблиці прибуток ПрАТ «Індар» вже у 2021 р. Складав би при здійсненні запропонованих заходів 11225,9 тис. грн, та у подальшому йшла тенденція до зростання. У 2021 році показник складав би 11471,9 тис. грн, а через 5 років можливе зростання прибутку до 13759,9 тис. грн.

Тепер розглянемо прогноз формування фінансових ресурсів ПрАТ «Індар» за песимістичним варіантом (табл. 3.15).

Таблиця 3.15

Прогноз за песимістичним розвитком події

Показник	Роки					
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	2026 рік
Обсяг реалізації, од, в тому числі:	119918	119918	119918	119918	119918	119918
Препарати інсуліну короткої тривалості дії	92093	92093	92093	92093	92093	92093
Препарати інсуліну середньої тривалості дії	13051	13051	13051	13051	13051	13051
Препарати інсуліну комбінованої тривалості дії	14774	14774	14774	14774	14774	14774
Ціна продажу, дол. США /, в тому числі:						
Препарати інсуліну короткої тривалості дії	5,6	5,6	5,9	5,9	6,2	6,2
Препарати інсуліну середньої тривалості дії	7,8	7,8	8,2	8,2	8,6	8,6
Препарати інсуліну комбінованої тривалості дії	14,9	14,9	15,6	15,6	16,4	16,4
Курс долара США	27	27,5	28,1	28,7	29,3	29,9
Виручка від експорту, тис. грн.	22617	23035	24752	25280	27117	27673
Собівартість продукції, тис. грн.	13570	13821	14851	15168	16270	16604
Витрати на збут, тис. грн.	220,4	220,4	220,4	220,4	220,4	220,4
Повна собівартість експортної продукції, тис. грн.	13790,4	14041,4	15071,4	15388,4	16490,4	16824,4
Ефект експорту, тис. грн.	8826,6	8993,6	9680,6	9891,6	10626,6	10848,6
Коефіцієнт ефективності експорту	2,56	2,56	2,56	2,56	2,55	2,55

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Згідно з розрахунків при песимістичному прогнозі ПрАТ «Індар» у 2021 році складав би 8826,6 тис. грн, тобто в два рази менше, але у подальших роках сума прибутку стане зростати, переважно за рахунок збільшення з кожним роком маржи.

Тепер порівняємо усі три можливі варіанти розвитку подій на підприємстві та проаналізуємо ефективність фінансування у експортну диверсифікацію (табл. 3.16).

Таблиця 3.16

**Аналіз ефективності фінансування в проект експортної диверсифікації
ПрАТ «Індар» за можливими розвитками подій**

Показники	Песимістичний	Оптимістичний	Найвірогідніший
Обсяг фінансованих коштів, тис. грн.	13790	17345	15779
Період експлуатації і проекту, років	6	6	6
Ставка дисконтування	27%	23%	25%
Сума грошового потоку всього, в т. ч. .:	48019	60984,5	69521,1
2021 рік	8827	11226	13101
2022 рік	8994	11472	13234
2023 рік	9681	12270	14021
2024 рік	9892	12527	14159
2025 рік	10627	13490	15006
2026 рік	10849	13760	15152
Теперішня вартість грошових потоків за весь період інвестування	21146,8	30521,4	32654,5
Теперішня вартість грошових потоків за весь період інвестування	21146,8	30521,4	32654,5
Чистий приведений дохід NPV	7357	13176	16876
Індекс прибутковості	1,53	1,76	2,07
Середньорічна сума грошового потоку в дійсній вартості	3524,5	5086,9	5442,4
Термін окупності	3,9	3,4	2,9
Внутрішня норма прибутковості	0,40	0,38	0,43

Джерело: розраховано автором на основі [80]

Отже, виходячи з розрахунків та опираючись на всі можливі ризики, на які може наражатися підприємство, та які впливають на майбутні результати діяльності ПрАТ «Індар» по всіх трьох варіантах ми отримали допустимі

значення показників. Якщо здійсниться песимістичний прогноз, індекс прибутковості складатиме 1,53 %, а термін його окупності складе всього 3,9 років. А при настанні умов оптимістичного прогнозу індекс прибутковості складатиме 1,76%, а термін його окупності складе 3,4 роки. За найбільш імовірним прогнозом формування фінансових ресурсів, при введенні в дію експортної диверсифікації на новий ринок, індекс прибутковості складатиме 2,07 %, а термін його окупності складе 2,9 років. На наведенні данні необхідно опиратися при введенні в дію запропонованих заходів.

Висновки до розділу III

У третьому розділі були розглянуті шляхи удосконалення формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві ПрАТ «Індар».

Основним з напрямів підвищення ефективності використання та управління фінансовими ресурсами ПрАТ «Індар» є диверсифікація діяльності. Внутрішнім фактор диверсифікації діяльності ПрАТ «Індар» є – зниження рівня ризиків. Цей метод був обраний через те що Протягом останніх трьох років препарати «Індар» активно виходять на зовнішній ринок. Підприємство одне із перших отримало Національний сертифікат GMP, який має бразильський GMP (ANVISA) та розпочала процес отримання європейського сертифікату GMP. Інсуліни досліджувального підприємства зареєстровані у Молдові, Казахстані, Ємені, Сирії, Іраку та Йорданії. Також ведуться переговори щодо продажу інсуліну на загальний ринок країн Південної Америки, у яких розповсюджується дія бразильського сертифікату GMP ANVISA. Таким чином, ПрАТ «Індар» пропонується стратегія географічної диверсифікації збуту у напрямку країн об'єднання Південної Америки, що дозволить краще використовувати виробничі потужності.

Тут значущим є наступний фактор – наявність фінансового ресурсу, який не може бути використаний для розвитку основного бізнесу. Таким

чином, ПрАТ «Індар» пропонується стратегія географічної диверсифікації збуту у напрямку країн Південної Америки, та за рахунок цього йде більш повне завантаження виробничих потужностей.

За найбільш імовірним прогнозом формування фінансових ресурсів, при введенні в дію експортної диверсифікації на новий ринок, індекс прибутковості складатиме 2,07 %, а термін його окупності складе 2,9 років. На наведенні данні необхідно опиратися при введенні в дію запропонованих заходів.

Виходячи із розрахованих даних можна зробити висновок, що застосування підходу прогнозного індикаторного моделювання проекту географічної диверсифікації ПАТ «Індар» у трьох прогнозах та запровадження постійного моніторингу проекту, а також шляхом оцінки ризиків та вибору шляхів уникнення цих ризиків значно підвищить ризик виникнення. ймовірність. Проект географічної диверсифікації ПАТ «Індар» досяг позитивних результатів.

Тому діяльність підприємства має бути диверсифікована шляхом удосконалення управління фінансовими ресурсами як способу підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ПАТ «Індар».

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було визначено поняття фінансових ресурсів підприємства завдяки українських та зарубіжних вчених економістів, таких як: Буряковський В. В., Опарін В. М., Павлюк К. В., Гуляєва Н. М., Гринюк Н. А., Поддєрьогін А. М., Юрій С. І., Смовженко Т. С., Завгородній А. Т., Зятковський І. В., Колчина Н. В., Мерзляков І. В., Білоліпецький В. Г., Василик О. Д., Вознюк Г. Л., Лігоненко Л. О., Романенко О. Р..

Кожен із наведених вчених давав своє поняття фінансовим ресурсам підприємства, але підбиваючи підсумки їх точок зору є можливим зробити одне єдине визначення. Фінансові ресурси підприємств – це засоби, які нагромаджуються підприємством із внутрішніх і зовнішніх джерел до грошових фондів з метою забезпечення процесу розширеного відтворення шляхом перетворення їх в інші види ресурсів, а також з метою досягнення високих фінансових результатів.

Джерелом фінансових ресурсів на діючих підприємствах виступає вартість реалізованої продукції чи послуг, різні частини якої в процесі розподілу виторгу приймають форму грошових доходів і нагромаджень. Фінансові ресурси формуються головним чином за рахунок прибутку (від основного й іншого видів діяльності) і амортизаційних відрахувань.

Але деяким підприємствам необхідно взяти кредит, щоб забезпечити функціонування підприємства у важкий період. Тому основними джерелами рахуються власні та залучені кошти. У свою чергу до власних належать: амортизаційні відрахування, статутний капітал, валовий дохід та прибуток. А до залучених відносять отримані кредити, пайові та інші внески, кошти мобілізовані на фінансовому ринку.

При залученні фінансових ресурсів було запропоновано використовувати такі типи стратегій, які можуть мати внутрішню і зовнішню орієнтацію:

– використання власних коштів для розширення своєї ринкової ніші. Така стратегія використовується великими та вузькоспеціалізованими

фірмами які працюють на нестійких ринках. Стратегія в цілому є малоприбутковою

- об'єднання фінансових ресурсів середніх та великих фірм для реалізації проектів захоплення нових ринків.

- використання всіх доступних джерел фінансування для формуванню та реалізації перспективних інноваційних програм малих та середніх підприємств наукоємних галузей. Стратегія є досить ризикованою, але високоприбутковою.

- залучення коштів великих фірм - споживачів продукції в рамках вертикальної інтеграції з ними.

- перехресне фінансування.

Доцільно мати визначену величину вільних коштів для забезпечення можливого чи прогнозованого розширення діяльності. Таким чином, кошти можуть бути отримані від продажу непотрібних запасів та готової продукції на складі. Отже підприємство, створюючи цей та інші заходи, по зменшенні кредиторської заборгованості, запасів, дебіторської заборгованості, має можливість покращити свою ділову активність.

У другому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто ПрАТ «Індар» та розглянуто джерела формування і використання фінансових ресурсів.

Взагалі, Історія створення підприємства почалась з 29.01.1997 року, а саме створення єдиного в Україні заводу з повноцінним технологічним циклом виробництва інсулінів, з чого і пішла сама назва «Індар».

На протязі наступного року працівники заводу новоствореного підприємства вирішили завдання у всіх можливих напрямках, щоб забезпечити повноціну роботу ПрАТ «Індар». В цей період було покладено вагомий внесок у фармацевтику, а саме у перші наукові розробки з виробництва високоочищених субстанцій та нових лікарських засобів.

Вже у 21.06.1999 році підприємство «Індар» було введено в дію. Кожного року виробничі потужності на заводі йшли до збільшення. А

головним кроком у розвитку підприємства є власна технологія виробництва рекомбінантного інсуліну. У 2000 році ПрАТ «Індар» розпочав випуск власних торгових марок препаратів під назвами:

- «Худомар» (інсуліни людини рекомбінантні),
- «Монодар» (інсуліни свинячі монокомпонентні),

Крім цих фармвцевтичних препаратів є наявні у підприємства лікарські засоби, такі як антикоагулянти (гепарин) та гемостатичні препарати (протаміну сульфат)

Виходячи із розрахунків проведених на основі балансу підприємства за останні роки можна побачити, що за звітний 2020 рік показники значно зменшились. Обсяг виробництва знизився на 38,93 % у грошовій формі, а по кількості виробництва продукції на 33,91 %. Відповідно до того як виробництво знизилось, так і реалізація продукції пішла на спад, ще і у більшій кількості. Отже, обсяг реалізованої продукції знизився порівняно з минулим роком на 42 % у грошовій формі, а кількість вироблених препаратів на 40,79 %.

Варто звернути увагу, що на зовнішньому ринку ПрАТ «Індар» реалізує значно більший обсяг фармацевтичних препаратів, ніж направляє на внутрішній ринок, тому із-за пандемії обсяг виробництва зменшився.

Виходячи із розрахунків зроблених раніше було визначено, що найбільшу кількість фармацевтичних препаратів експортує ПрАТ «Індар» до Бразилії. Так у 2020 році дохід від експорту лікарських препаратів до Бразилії становив 181889 тис. грн., що на 341961 тис. грн. менше за минулий рік. У 2019 та 2020 рр. не проводився експорт продукції до Киргизстану та Індії. Але у 2019 році лікарські препарати ПрАТ «Індар» експортувались до Кот-Дівуар та Естонії, а у звітньому році – до Кенії, та Парагвай.

А у третьому розділі були розглянуті шляхи удосконалення формування і використання фінансових ресурсів на підприємстві та запропонований метод розширення ринку, який має назву диверсифікація, на

експортування товарів у напрямку країн об'єднання Південної Америки, що дозволить краще використовувати виробничі потужності.

Були розраховані майбутні місячні витрати, при використанні запропонованого заходу, на:

- пакувальні матеріали (12779 грн.)
- оплату праці (66725 грн.)
- рекламу (19250 грн.)
- витрати на відрядження працівників (23800 грн.)
- утримання основних засобів (7120 грн.)

Враховуючи усі ці витрати прибуток ПрАТ «Індар» вже у 2021 р. складав би при здійсненні запропонованих заходів 11225,9 тис. грн, та у подальшому йшла тенденція до зростання. У 2021 році показник складав би 11471,9 тис. грн, а через 5 років можливе зростання прибутку до 13759,9 тис. грн., за оптимістичним варіантом розвитку подій. А за песимістичним у 2021 році складав би 8826,6 тис. грн, тобто в два рази менше, але у подальших роках сума прибутку стане зростати, переважно за рахунок збільшення з кожним роком маржи.

Отже, виходячи з розрахунків та опираючись на всі можливі ризики, на які може наражатися підприємство, та які впливають на майбутні результати діяльності ПрАТ «Індар» по всіх трьох варіантах ми отримали допустимі значення показників. Якщо здійсниться песимістичний прогноз, індекс прибутковості складатиме 1,53 %, а термін його окупності складе всього 3,9 років. А при настанні умов оптимістичного прогнозу індекс прибутковості складеавтмє 1,76%, а термін його окупності складе 3,4 роки. За найбільш імовірним прогнозом формування фінансових ресурсів, при введенні в дію експортної диверсифікації на новий ринок, індекс прибутковості складатиме 2,07 %, а термін його окупності складе 2,9 років. На наведенні данні необхідно опиратися при введенні в дію запропонованих заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Н. О. Власова, В. А. Міщенко, Т. В. П'ятак, Т. І. Кочетова, А. В. Котлярова. Фінанси підприємств / Підручник/ - Харків «Світ Книг» ,2018 р. – С. 8-32
2. Роєнко К.В., Свистун Л.А. Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. Молодий вчений. 2017. № 11 (51). С. 1285—1289.
3. Малій О.Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти / О.Г. Малій // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 2. – С. 71–74.
4. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика / О. Я. Базилінська. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 328 с.
5. Яременко В. Г., Салманов Н.М. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Філімоненков О.С. 2018. Вип. 19(3). С. 158–162.
6. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. 2013. Вип. 2. С. 140–148.
7. Громова А., Пилипишина І., Носковська А. Теоретико-методологічні основи формування фінансових ресурсів підприємства. Економічний дискурс. 2015. №4. С.100–106.
8. Онишко С. В. Регулятивний потенціал фінансового ринку в умовах глобальних викликів: монографія / за заг. ред. д.е.н., професора С. В. Онишко. Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2016. 452 с.
9. Кужелев М. О., Нечипоренко А. В. Вплив поведінкових факторів на управління фінансовою діяльністю корпорації: теоретичні аспекти. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2018. № 2. С.154–168.

10. Близнюк О. П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства / О. П. Близнюк, А. П. Горпиненко // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Серія: Економічні науки. – 2014. Т. 15, № 2. – с. 52–58.
11. Бойко Є. М. Сучасний стан та проблеми процесу формування фінансових ресурсів підприємства в Україні / Є. М. Бойко // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 15-16.93
12. Бродська І. І. Аналітична модель інтегральної оцінки вартості підприємства / І. І. Бродська // Економіка АПК. – 2008. – № 6. – С. 94-101.
13. Закон України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 20-21, ст.745)
14. Пінчук А. В., Нечипоренко А. В. Формування інвестиційної стратегії підприємства. Механізми економічного зростання і конкурентоспроможності національного господарства : зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 8 грудня 2018 р. Громадська організація «Київський економічний науковий центр». К., 2018. Ч. 1. С. 103–105.
15. Васильчак С. В. Основні підходи до організації управління фінансовими ресурсами підприємства / С. В. Васильчак // Економіка АПК. – 2016. – № 3 – С. 78 – 80.
16. Виговська В. В. Вдосконалення системи управління фінансовими ресурсами малих підприємств / В. В. Виговська //Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 8. – С. 35 – 40.
17. Герасименко Р. А. Особливості формування фінансових ресурсів акціонерних товариств / Р. А. Герасименко // Фінанси України. – 2016. – № 6. – С. 82 – 89.
18. Гнип Н. О. Моделі формування фінансового потенціалу в рамках стратегії зростання підприємства / Н. О. Гнип // Держава та регіони. – 2015. – №2. – С.63 – 66.

19. Гончаров А. Б. Фінансовий менеджмент / А. Б. Гончаров – Харків: ІНЖЕК, 2017. – 237 с.
20. Горбан А. П. Управління фінансовими ресурсами підприємства / А. П. Горбан // Економічні науки. – 2015. – № 15. – С. 25 – 27.
21. Горбатенко А. А. Особливості формування власних фінансових ресурсів підприємств в Україні / А. А. Горбатенко // Економічний вісник ПереяславХмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди. - 2016. – Випуск № 15/1. – С. 195- 201.
22. Грабовецький Ю. Є. Економічний аналіз: Навч. посіб. / Ю. Є. Грабовецький. – К.: ЦУЛ, 2019. – 256 с. 80
23. Гринів Б. В. Економічний аналіз торговельної діяльності / Б. В. Гринів. – 2-ге вид., переробл. та допов. - К. : Центр учбової літератури, 2012. – 392 с.
24. Грищенко Т. В. Роль інфраструктури ринку цінних паперів у формуванні його фінансових ресурсів / Т. В. Грищенко, І. С. Івахненко // Економіка та держава. – 2014. – № 7. – С. 17 – 20.
25. Довбня С. Б. Оптимізація програми фінансування підприємства / С. Б. Довбня // Сталій розвиток економіки. – 2013. – № 18. – С. 79 – 82.
26. Єфремова Н. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства: їх склад та оптимізація структури / Н. Єфремова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – № 3. – С. 53 – 61.
27. Загорулько Ю. І. Фінансова стійкість підприємств як економічна категорія / Ю. І. Загорулько // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, № 4/2013. – С.236 – 247.
28. Заїка І. П. Управління фінансовими ресурсами підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 / І. П. Заїка // . – Київ, – 2017. – 22 с.
29. Зятковський І. В. Фінанси підприємств / І. В. Зятковський. – 2-ге вид. – К. : Кондор, 2013. – 364 с.

30. Іванілов О. С. Економіка підприємства / О. С. Іванілов. - К.: Центр учбової літератури, 2019. – 728 с.
31. Качмарик Я. Д. Ефективність формування фінансових ресурсів підприємств / Я. Д. Качмарик, Р. І. Хуткий // Фінанси України – 2018. – № 10. –с. 138 – 144.
32. ПрАТ «Індар» URL: <https://indar.com.ua/ua>
33. Кнейслер О. В. Фінансовий менеджмент : Навчальний посібник / О. В. Кнейслер. – Тернопіль: «Вектор», 2018. – 240 с.
34. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І. А. Козачок // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2016. – № 47. С. 227 – 283. 81
35. Колчина Н. В. Фінанси підприємств / Н. В. Колчина, Г. М. Поляк.; за ред. Н. В. Колчина. – М.: ЮНИТИ ДАНА, 2016. – 368с.
36. Коробко М. В. Оптимізація структури капіталу / М. В. Коробко // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2013. – № 1 (Ч. 2). – С. 110–115.
37. Костецький В. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств міського електротранспорту: дис. На здобуття наукового ступеня канд. економ. наук: спец. 08.00.08 гроші, фінанси і кредит / В.В. Костецький. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 250 с.
38. Кропівцова Н. І. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства / Н. І. Кропівцова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. – 2016. – Вип. 1. – С. 261 – 268.
39. Курінна О. В. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства / О. В. Курінна // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 140 - 148.
40. Лапа А. Є. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація / А. Є. Лапа // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, № 4/2013. – С. 289 – 297.

41. Лещук В. П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: Навч. посіб. / Кравчук О. М., Лещук В. П. — К.: Центр учбової літератури, 2014. — 504 с.
42. Линенко А. В. Оптимізація структури джерел фінансових ресурсів підприємства / А. В. Линенко // Вісник Запорізького національного університету. Серія: Економічні науки. — 2014. — № 2. — С. 47 – 55.
43. Литнев О. М. Фінансові ресурси підприємства / О. М. Литнев. - М.: 2016. — 366 с.
44. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємств : підручник / Л. О. Лігоненко. — К.: КНТЕУ, 2006. — 491 с. 82
45. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. — 2013. — № 3. — С. 113 - 118.
46. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти / О. Г. Малій // Актуальні проблеми інноваційної економіки. — 2016. — № 2. — С.71 – 74.
47. Мельник. О. Особливості функціонування фінансових ресурсів в системі управління підприємством / О. Мельник // Галицький економічний вісник. — 2012. — № 3(36). — С.108 – 116.
48. Налукова Н. І. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: сутнісноаналітичний аспект / Н. І. Налукова // Галицький економічний вісник. — 2016. — № 1(30). — С. 166-174.
49. Ніпіаліді О. Ю. Аналіз фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення в умовах ринкових відносин (на прикладі хлібоприймальних підприємств Тернопільської області) дис. на здобуття наукового ступеня канд. економ. наук : спец 08. 06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит / О. Ю. Ніпіаліді. — Тернопіль: ТАНГ, 2013. — 208 с.
50. Ніпіаліді. О. Оцінка фінансового становища підприємства в умовах переходу до ринкової економіки / О. Ніпіаліді // Наукові записки : зб. наук.

праць каф. екон. аналізу Терноп. акад. нар. госп-ва. – Тернопіль: Економічна думка, 2014. – Вип. 9. – С. 235 - 237.

51. Ніпіаліді О. Ю. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль: Економічна думка, 2019. – 232 с.

52. Опарін В. М. Фінанси / В. М. Опарін. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.:КНЕУ, 2005. – 240 с

53. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) : монограф. / В. Опарін. – К. : КНЕУ, 2015.– 240 с.

54. Павловська О. В. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2013. – 388 с.83

55. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави: монографія / К. В. Павлюк. – К.: “НІОС”, 2017. – 24 с.

56. Петренко Ю. В. Оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємств / Ю. В. Петренко // Фінанси України – 2019. – № 6. –С. 91 – 95.

57. Погожа Н. В. Проблемні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства в умовах рецесії України / Н. В. Погожа // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Вип. 2. – С. 144 – 149.

58. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств / А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2013. – 571с.

59. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств / А. М. Поддєрьогін, А. М. Білик, Л. Д. Буряк. – К.: КНЕУ, 2014. – 546 с.

60. Пройда – Носик Н. Н. Фінансові ресурси підприємства / Н. Н. Пройда - Носик, С. С. Грабарчук // Фінанси України – 2013. – №1. – С. 96 – 103.

61. Рендович П. М. Теоретико-ретроспективні підходи до поняття "фінансові ресурси" / П. М. Рендович // Формування ринкових відносин в Україні.– 2017.– № 9.– С. 38-42.

62. Романенко О. Р. Фінанси / О. Р. Романенко. – К.: ЦНЛ, 2016. – 312 с.

63. Савчук. В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В. П. Савчук. – К. : Изд. дом «Максимум», 2015. – 884 с.
64. Савчук В. П. Стратегии и технологии управления финансами предприятия / В. П. Савчук // Финансовая консультация. – 2018. – № 22. – С. 4–9
65. Слюсаренко К. В. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств України в сучасних умовах господарювання / К. В. Слюсаренко, С. А. Британ // Молодий вчений. – 2015. – № 5 (20). – С. 84 -91.
66. Спасів Н. Я. Фінансове забезпечення відтворення основного капіталу підприємств: дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Н. Я. Спасів. - Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2016. - 230 с. 84
67. Стецюк П. А. Формувань фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / А. П. Стецюк // Економіка АПК. – 2015 – №11. – С. 111 - 116.
68. Сухонос О. М. Особливості управління власним капіталом підприємства / О. М. Сухонос // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, № 4/2013. – С. 399 – 411.
69. Тігова Г.М. Аналіз фінансової звітності / Г. М. Тігова, Л. С. Селівестрова, Т. Б. Процюк. - К.: Центр учбової літератури, 2014. – 268 с.
70. Фінанси : [навч. посіб.] / С. І. Юрій, Т. О. Кізима, Н. П. Злепко, М. М. Тріпак. - Тернопіль : Карт-Бланш, 2015. – 357 с.
71. Фінансовий словник / [уклад. А. Г. Завгородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко]. – К.: Знання, 2014. – с. 404.
72. Хачатурян С. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С. Хачатурян // Фінанси України. – 2015. – № 4. – С. 77 – 81.
73. Чупіс А. В. Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства / А. В. Чупіс, С. Н. Закоморний. – Суми: Козацький вал, 2017. – 28 с.

74. Чупіс А. В. Оцінка, аналіз, планування фінансового середовища підприємства / А. В. Чупіса. – Суми: Довкілля, 2015. – 368 с.

75. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування / Н. Шевчук // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 5–6. – С. 39–43. 76. Шелудько В. М. Фі

76. ПрАТ «Індар» [Електронний ресурс]: Досьє компанії. – Режим доступу: https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=6712085&tb=-external_economies

77. ПрАТ «Індар» [Електронний ресурс]: Про компанію. – Режим доступу: <https://indar.com.ua/ua>.

78. ПрАТ «Індар» [Електронний ресурс]: Продукція. – Режим доступу: <https://indar.com.ua/ua/production>

79. Інформація про обсяги виробництва та реалізації основних видів продукції ПрАТ «Індар» [Електронний ресурс]: Стокмаркет. – Режим доступу: https://stockmarket.gov.ua/cabinet/xml/show/obs_prod/34532 (дата звернення: 10.02.2022).

80. ПрАТ «Індар» [Електронний ресурс]: Річна звітність емітента. – Режим доступу: <https://stockmarket.gov.ua/cabinet/xml/show/59376>

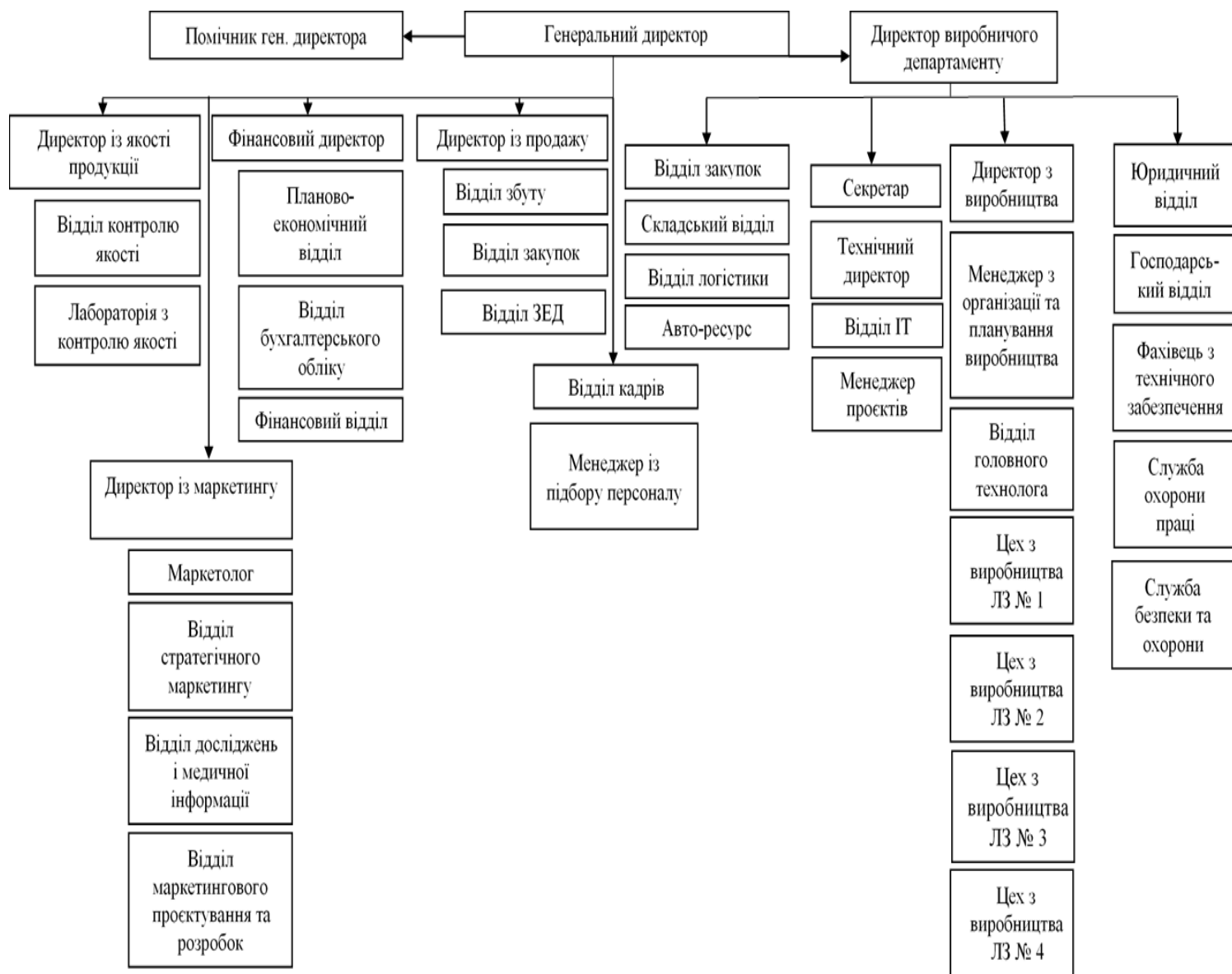
81. Карпенко Г.В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г.В. Карпенко // Економіка держави. – 2016. – № 1. – С. 61–62.

82. Марцин В.С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства // Економіка, фінанси, право. – К., 2019. - №7. – С.26-29.

83. Таранюк К.М. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / К.М. Таранюк. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2014/Economics/73896.doc.htm.

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПО ВИРОБНИЦТВУ ІНСУЛІНІВ "ІНДАР"	Дата(рік, місяць, число)	КОДИ 2021 01 01
Територія		за ЄДРПОУ	21680915
Організаційно-правова форма господарювання	230	за КОАТУУ	8036300000
Вид економічної діяльності	21.20	за КОПФГ	230
Середня кількість працівників	398	за КВЕД	21.20
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	вул.Зрошувальна, 5, м.Київ, Дарницький р-н, Київська область, 02099, Україна, (044)566-35-12		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)	☒		
за міжнародними стандартами фінансової звітності	☐		

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2020 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	606	56	0
первісна вартість	1001	1762	1333	0
накопичена амортизація	1002	1156	1277	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	40165	7091	0
Основні засоби:	1010	81130	123712	0
первісна вартість	1011	176265	238403	0
знос	1012	95135	114691	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	294	294	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	122195	131153	0

Продовження додатку Б

II. Оборотні активи				
Запаси	1100	193852	228586	0
Виробничі запаси	1101	47855	49298	0
Незавершене виробництво	1102	10510	19465	0
Готова продукція	1103	133927	156982	0
Товари	1104	1560	2841	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	181890	231057	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	27780	25021	0
з бюджетом	1135	32797	9798	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	902	1392	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	10635	10843	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	5045	8187	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	5045	8187	0
Витрати майбутніх періодів	1170	3274	2709	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0	0
Усього за розділом II	1195	455273	516201	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	577468	647354	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	80886	80886	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	3628	3355	0
Додатковий капітал	1410	30686	30664	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	16672	16672	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	97279	82156	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	229151	213733	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	796	736	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0

Закінчення додатку Б

Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	796	736	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями				
за товари, роботи, послуги	1615	330157	419552	0
за розрахунками з бюджетом	1620	793	142	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	549	0	0
за розрахунками з оплати праці	1630	2556	236	0
за одержаними авансами	1635	306	1197	0
за розрахунками з учасниками	1640	1758	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	8002	9873	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	3400	1885	0
Усього за розділом III	1695	347521	432885	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	577468	647354	0

Додаток В

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПО ВИРОБНИЦТВУ ІНСУЛІНІВ "ІНДАР"	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ 2020 01 01 21680915
Територія		за КОАТУУ	8036300000
Організаційно-правова форма господарювання	230	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	21.20	за КВЕД	21.20
Середня кількість працівників	358		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Адреса	вул.Зрошувальна, 5, м.Київ, Дарницький р-н, Київська область, 02099, Україна, (044)566-35-12		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)	☒		
за міжнародними стандартами фінансової звітності	☐		

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	1003	606	0
первісна вартість	1001	1592	1762	0
накопичена амортизація	1002	589	1156	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3598	40165	0
Основні засоби:	1010	77543	81130	0
первісна вартість	1011	156853	176265	0
знос	1012	79310	95135	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	294	294	0
інші фінансові інвестиції	1035	0	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0	0
Усього за розділом I	1095	82438	122195	0
II. Оборотні активи				

Продовження додатку В

Запаси	1100	191515	193852	0
Виробничі запаси	1101	65297	47855	0
Незавершене виробництво	1102	5463	10510	0
Готова продукція	1103	116091	133927	0
Товари	1104	4664	1560	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	212101	181890	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	15437	27780	0
з бюджетом	1135	35263	32797	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	572	902	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8738	10635	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	5843	5045	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	5843	5045	0
Витрати майбутніх періодів	1170	3332	3274	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в:				
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	50	0	0
Усього за розділом II	1195	472279	455273	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	554717	577468	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	80886	80886	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	3903	3628	0
Додатковий капітал	1410	30708	30686	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	16672	16672	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	62846	97279	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	195015	229151	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	857	796	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0

Закінчення додатку В

Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітнього періоду)	1531	0	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітнього періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітнього періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітнього періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	857	796	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:				
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	335521	330157	0
за розрахунками з бюджетом	1620	184	793	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	549	0
за розрахунками з оплати праці	1630	83	2556	0
за одержаними авансами	1635	205	306	0
за розрахунками з учасниками	1640	16328	1758	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	5670	8002	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	854	3400	0
Усього за розділом III	1695	358845	347521	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	554717	577468	0

Примітки д/н

Керівник Вишнеvsька Л.В.

Головний бухгалтер Давиденко М.О.

Додаток Д

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПО ВИРОБНИЦТВУ ІНСУЛІНІВ "ІНДАР" (найменування)	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ
			2021 01 01
			21680915

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	591543	942470
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(479242)	(715586)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	112301	226884
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	85814	40576
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(59430)	(60700)
Витрати на збут	2150	(53295)	(119987)
Інші операційні витрати	2180	(85044)	(33202)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	346	53571
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(20)	(236)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	326	53335
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-210	-10318
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	116	43017
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

Продовження додатку Д

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	334	335
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	334	335
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	334	335
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	450	43352

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	391504	642150
Витрати на оплату праці	2505	102265	92790
Відрахування на соціальні заходи	2510	20145	17415
Амортизація	2515	20402	16712
Інші операційні витрати	2520	146137	161371
Разом	2550	680453	930438

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки д/н

Керівник Вишневська Л.В.

Головний бухгалтер Давиденко М.О.

Додаток Е

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПО ВИРОБНИЦТВУ ІНСУЛІНІВ "ІНДАР" (найменування)	Дата(рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ
			2020 01 01
			21680915

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2019 рік**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	942470	488585
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(715586)	(336846)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	226884	151739
Валовий: збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	40576	31782
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2130	(0)	(0)
Адміністративні витрати	2130	(60700)	(68922)
Витрати на збут	2150	(119987)	(62809)
Інші операційні витрати	2180	(33202)	(41340)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	53571	10450
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	(0)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	7
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(236)	(606)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	53335	9851
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-10318	-3634
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	43017	6217
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	(0)	(0)

Продовження додатку Е

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	335	487
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	335	487
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	335	487
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	43352	6704

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	642150	291452
Витрати на оплату праці	2505	92790	74344
Відрахування на соціальні заходи	2510	17415	14418
Амортизація	2515	16712	13201
Інші операційні витрати	2520	161371	132735
Разом	2550	930438	526150

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки д/н

Керівник Вишневська Л.В.

Головний бухгалтер Давиденко М.О.